

Dokumentu juridikoak

diseinatzeko eta
idazteko irizpideak

Gradu Amaierako Lana
2018/19 ikasturtea

Zuzenbideko Gradua

Egilea: **Ander URANGA EGIGUREN**

Zuzendaria: **Joseba Andoni EZEIZA RAMOS**

Laburdurak

EHU Euskal Herriko Unibertsitatea

GMHEE Goi Mailako Hezkuntzaren Europar Esparrua

EAE Euskal Autonomia Erkidegoa

DBH Derrigorrezko Bigarren Hezkuntza

AEB Amerikako Estatu Batuak

ZK Zigor Kodea

RAE Real Academia Española

AG Auzitegi Gorena

Laburpena

Lan honen helburua da gure ordenamendu juridikoan aurki daitezkeen dokumentu juridikoak modu egoki eta argienean diseinatzeko eta idazteko irizpideak orokorrak aztertzea. Izan ere, herritar orori aitortzen zaie estatuak emandako arauak zein dokumentu juridikoak, ahozkoak zein idatzizko komunikazioak, bitartekorik gabe ulertzeko eskubidea. Hori horrela, ekimen ugari abiatu dira dokumentu juridikoak era argienean helarazten laguntzeko eta herritarren ulertzeko eskubide hori bermatzeko. Lan honetan, hain zuzen ere, dokumentu juridikoak modu argian diseinatzeko eta idazteko irizpide orokorrak azaldu eta aztertuko dira.

Resumen

El objetivo de este trabajo es analizar los criterios generales para la claridad del lenguaje y diseño de los documentos jurídicos. Ciertamente, toda la ciudadanía tiene reconocido el derecho a comprender los distintos documentos jurídicos sin la intervención de mediadores. Con la finalidad de garantizar todo ello, se han emprendido múltiples acciones encaminadas a asegurar que los ciudadanos entiendan en su totalidad cualquier texto jurídico. En este trabajo, precisamente, se analizarán y divulgarán los criterios generales para que los documentos jurídicos se escriban y diseñen con la máxima claridad.

Abstract

The aim of this work is to analyse the general guidelines to write and design as clear as possible the legal documents. Precisely, all the citizens have the right to understand any legal document on their own. For the purpose to guarantee this right, multiple initiatives have been carried out. Therefore, in this work we will analyse and explain the general guidelines to write and design clear and understandable legal documents.

Aurkibidea

1. SARRERA	9
1.1. Lanaren motibazioa, planteamendua eta helburua	9
1.2. Lana egiteko metodologia	9
2. XXI. mendeko juristak: zenbait erronka hizkuntza eta komunikazioaren alorrean .	11
2.2. Komunikazioa zuzenbideko profesionalen formakuntzan.....	14
2.3. Herritarren ulertzeko eskubidea	17
2.4. Hizkera juridikoaren erronkak ulertzeko eskubidea jomugan.....	18
2.5. Ekimen eta politika berriak.....	21
3. Diskurtso juridikoaren ulergarritasunari buruzko kezak	23
3.1. Hizkera juridikoa eta arauak	23
3.2. Zehaztasuna eta argitasunaren arteko lehia	24
3.3. Diskurtso juridikoaren modernizazioa Erresuma Batuan eta AEBn.....	25
3.4. Gaztelerazko diskurtso juridikoaren modernizazioa	27
3.5. Euskara juridikoaren modernizazioa EAEn	30
4. Dokumentu juridikoak	35
4.1. Zer dira dokumentu juridikoak?	35
4.2. Dokumentu juridikoak egiteko irizpide orokorrak	38
4.2.1. Idazteko irizpideak	38
4.2.2. Diseinatzeko irizpideak	40
4.3. Testu elebidunak eta euskararen nabarmentzea	42
5. Txosten juridikoak	47
5.1. Zer dira txosten juridikoak?	47
5.2. Nola egin behar dira txosten juridikoak?	48
5.3. Adibide aplikatua	54
6. Konklusio orokorrak	59
7. Erreferentziak	61

1. SARRERA

Atal honetan lanaren aurkezpena egingo dut. Lehenik, azalduko dut Gradu Amaierako Lan (GAL) hau egitea zergatik erabaki nuen eta zein izan zen nire planteamendua. Ondoren, lanaren helburua zein den azalduko dut, eta azkenik, lan hau aurrera eramateko erabili dudana metodologia aipatuko dut. Beraz, GAL honen egite prozesua nolakoa izan den azalduko dut.

1.1. Lanaren motibazioa, planteamendua eta helburua

2018/19 ikasturtearen hasieran gaiaren eta zuzendaria hautatzeko unea heldu zen azaroan. Gradu osoa euskaraz egin dut eta GALa ere euskaraz egin nahi nuen. Lehenetsun hori kontuan hartuta, euskarazko gaien artean gustukoeneren zerrenda bat egin nuen. Zerrenda horretako lanen artean lehena zein jarri erabakitzeke, graduan zehar izandako gai interesgarrietan pentsatzen hasi nintzen.

Denbora gutxian kezka bat etorri zitzaidan burura, graduko 4 urteetan zehar eskuarteetan izandako dokumentu juridikoak ulertzeko izan nituen zailtasunak. Testuak lehen irakurraldian ulertzeko zailtasunak nituen, hizkera arrotza eta teknikoegia iruditzen zitzaidan eta zenbait ikaskidek ere sentipen bera zutela esango nuke. Egia da, hasiera batean, zailtasun hori nire gabezia bati zor zaiola. Baina zailtasun hori gradu hasieran eta amaieran antzekoa zenez, ohartu nintzen testuak ez zirela guztiz egokiak.

Hori dela eta, GALen eskaintzan “Dokumentu juridikoak diseinatzeko eta idazteko irizpideak” lana ikusi nuenean ez nuen bitan pentsatu eta lehenengo tokian jarri nuen, eta, zorionez, aukera onartu zitzaidanez, gai horren inguruko lana aurkezten dizuet.

1.2. Lana egiteko metodologia

2017/18 ikasturtean bigarren lauhilekoan hizkera juridikoarekin lotutako hautazko irakasgai bat hartu nuen: Komunikazioa Euskaraz: Arlo Juridikoa. Irakasgai horrek aukera eman zidan hizkera juridikoaren inguruan dauden auziekin lehen harremana izateko.

Aurrez esan dudan bezala, dokumentu juridikoak ulertzeko zailtasunak nituen. Koziente nitzten hasiera batean, nire gabezien ondorio zela, baina irakasgai honek begiak zabaldu zizkidan. Graduan lau urte igaro ondoren, nire gaitasunak garatzen joan nintzen eta dokumentu juridikoak ulertzeko gai nintzen, baina ez nuen lortzen testuak lehen irakurraldian ulertzea.

Lauhileko horretan, hautazko irakasgai horretako irakasleak testuak modu argian diseinatzeko eta idazteko irizpideak azaltzen hasi zen, eta ohartu nintzen testuak lehen irakurraldian ez ulertzearen arrazoietakoa bat hori bera izan litekela: testuak ez zeudela erabat modu argian idatzita eta diseinatuta.

Irakasgaian, dokumentu juridikoak modu argian idazteko eta diseinatzeko informazioa jaso nuenez, informazio hori oso erabilgarria izan zait oinarri gisa GAL hau egiteko eta bertan arin eta labur jasotako kontu asko lan honetan garatu eta osatu ditut.

Lan hau osatzeko informazioa eta datuak eskuratu ahal izateko, eskuliburu eta artikuluez gain, Twitter kontu pertsonal bat ireki dut nire Gradu Amaierako Lanaren zuzendari den Joseba Ezeizak gomendatua. Sare sozial honen bitartez, eguneratutako datu eta albiste ugari biltzen baitira. Orain arte ez nuen inoiz Twitter erabili, nire lehen esperientzia izaten ari da eta, iruditzen zait, erabilera egokia emanaz gero, oso informazio-iturri baliagarria dela.

Modu horretan, hautazko irakasgai horrek erakutsi zidanarekin eta lortu dudan informazioarekin, nire helburua da ikasitako teoria praktikara eramatea lan honetan. Bildutako informazio juridikoa hizkera argian helaraztea eta ulertteraza izatea.

2. XXI. mendeko juristak: zenbait erronka hizkuntza eta komunikazioaren alorrean

Atal honetan, gaur egun zuzenbide arloan hizkuntzaren erabilerak eta komunikazioak duten garrantzia azalduko dut. Izan ere, azken urteotan unibertsitateko ikasketa-planetan izan diren aldaketak direla eta, jurista berriei erronka berriak aurkezten zaizkie zuzenbidea hizkuntza eta komunikazioa gaitasunekin uztartuz.

Orain arte komunikazio gaitasunean eta gaitasun linguistikoetan gehiegi sakondu ez bada ere, idazkera argia, ulertzeko eskubidea eta ildo horretako ekimenak plazaratu direnean gaitasun berri horiek indarra hartu dute. Modu horretan, juristak geroz eta koizienteagoak dira testu juridikoak idazterakoan ahalik eta argien idatzi eta diseinatu behar dituztela.

2.1. Komunikazio gaitasunak zuzenbideko ikasketetan

2007. urtean Goi Mailako Hezkuntzaren Europar Esparrua (GMHEE) programa ezarri zen Espainian eta programa horrek unibertsitateen ikasketa-planen eredu berri bat ekarri zuen. Esate baterako, ikasketa praktikoei garrantzia emateaz gain, ikasketak lizentziatura izatetik gradu izatera pasa ziren, hau da, lehen 5 urtetan burutzen ziren unibertsitateko ikasketak eta orain, berriz, 4 urtetan. Aldaketa horrek, irakaskuntza kredituak murriztea ekarri zuen eta neurri batean gradu berriek zenbait atribuzio profesional zehatzak transmititzeko.

GMHEE programak unibertsitateak formazio orokorragoa ematera ekarri du. Horren adibide garbiena ondorengoa da: lehen, programa berria indarrean sartu aurretik, zuzenbidea ikasten zutenak abokatu izan zitekeen; gaur egun, ordea, beharrezkoa da graduaren ondoren abokatutza masterra egitea. Hitz gutxitan esanda, graduak jakintza orokorra irakasten dute eta gero masterrak edota graduondoko kurtsoez baliatu behar dira ikasleak ikasitako arloan gehiago sakontzeko.

Egoera honen aurrean, unibertsitate askok, zuzenbideko graduei kurtso gehigarriak eransten dizkiete¹ edota gradu bikoitzeko formulak sortu dituzte, formazioa ahal den osatuena izan dadin. Horren adibide ditugu sortu berri diren gradu bikoitzak: zuzenbidea eta kazetaritza, zuzenbidea eta publizitatea, eta zuzenbidea eta komunikazioa, besteak beste. Lehen pentsaezina zen gradu bikoitzak eskaintzea, eta are gutxiago zuzenbidea kazetaritzarekin uztartzea. Honek agerian uzten du, unibertsitateek geroz eta garrantzi handiagoa ematen dietela komunikazio gaitasun linguistikoei.

Gaur egun, eskubide linguistikoa da zuzenbide graduek kontutan hartzen duten beste ezaugarri bat. Izan ere, Gobernuak eskubidea aitortu omen zien unibertsitateei autonomia erkidegoetako hizkuntza koofizialak barneratzeko. Azken batean, hainbat unibertsitatearen helburua da ikasleak profesionalki bi hizkuntzetan aritzeko gaitasuna lantzea. Horregatik, unibertsitate horiek aukera ematen dute zuzenbideko gradua osorik ala zati batean dagokion hizkuntzan erakustea (euskara, katalana, gailegoa).

Gainera, aurrez aipatutako Joseba Ezeizak 2014ean egindako ikerketan agertzen den bezala, unibertsitate askotan graduako titulua eskuratzeko kanpoko hizkuntza bateko titulazio bat lortzeko beharrezko baldintza ezarri dute. Titulazioak ofiziala izan behar du, eta B1 edo B2 mailakoa (unibertsitatearen arabera). Ikasleei helburu edo betebeharrak hori betetzen laguntzeko unibertsitate askok atzerriko hizkuntzen kurtsoak eskaintzen dituzte, eta beste askok aukera ematen dute graduako zati bat beste herrialde batean burutzeko. Honek ere agerian uzten du, beraz, zuzenbide arloan hizkuntzei berebiziko garrantzia ematen zaiela.

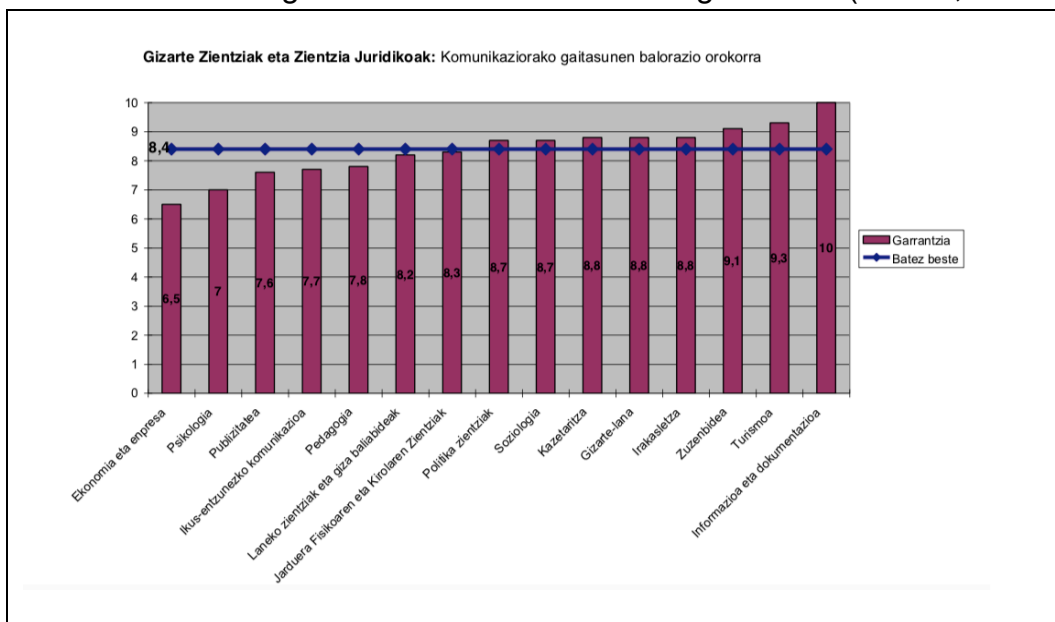
Horregatik guztiarengatik ondoriozta daiteke zuzenbideko graduek arlo juridikoko irakasteaz gain hizkuntzaren domeinua eta komunikazio baliabideak ere lantzen dituztela, gaitasun horiek berebiziko garrantzia hartu baitute. Modu horretan, ikasleek ezagutza linguistiko nahikoak dituzte zuzenbideko edozein alorretan lan egiteko eta testu eta dokumentu juridikoak modu argian idaztea.

¹ Deusto Unibertsitateko zuzenbide fakultateko web orri ofizialean ikus daitekeen moduan, zuzenbideko graduarekin batera ondorengo kurtso gehigarriak edo espezialitateak eskaintzen dituzte: zuzenbidea eta kazetaritza, zuzenbidea eta ekonomia espezialitatea, zuzenbidea eta Informazio eta Komunikazio Teknologien (IKT) espezialitatea.

Hau guztia kontuan izanda, ez da harrizkoa zuzenbide graduan komunikazio konpetentziek hainbesteko garrantzia izatea ekintza akademiko, profesional eta sozialak lantzerako garaian.

Horren erakusle gisa, ondorengo irudia dugu. Grafikoak adierazten den bezala, graduko titulazioetan komunikazio gaitasunek duten garrantzia erakusten du Liburu Zuriko inkestaren arabera. Ikus daitekeen bezala, 0 tik 10erako eskalan komunikazioak zuzenbidean duen garrantzia 9.1ekoarekin puntuatzen da.

1. irudia. Komunikazio gaitasunek zientzietan duten garrantzia (Ezeiza, 2016: 362)

Zuzenbide arloan komunikazioaz hitz egiten dugunean, lengoia juridiko eta administratiboari egiten zaio erreferentzia. Jose Antonio González Salgadok egindako *El lenguaje jurídico del siglo XXI* ikerketan, garbi uzten lengoia horiek tradizionalki zailak eta korapilatsuak kontsideratu izan direla eta, azken urteetan lengoaien sinpletzeko beharraren kontzientzia zabaltzen ari dela. Edonola ere, oso garrantzitsua da lengoaien sinpletzea eta idazkera argiaren kontzientzia zabaltzea hezkuntzatik hasia. Unibertsitateen aldaketek ekarritako norabide berria bide onetik doala deritzo, zuzenbide graduan komunikazio erronkei grafikoan adierazitako garrantzi berbera eskaintzen bait die, geroz eta handiagoa.

2.2. Komunikazioa zuzenbideko profesionalen formakuntzan

Aurreko atalean komunikazioak zuzenbide alorrean hartu duen garrantziaz hitz egin dut eta GMHEE programak unibertsitateetako ikasketa-planetan ekarritako aldaketez. UPV/EHU burutzen ari naiz zuzenbide gradua, eta 2. irudian UPV/EHU unibertsitatean GMHEE programak ekarritako ikasketa-planetan, unibertsitateak formatutako ikasleak eskuratutako gaitasunak ageri dira.

2. irudia. UPV/EHUko ikasketa plana.

Ikasketa plana

Eskuratutako gaitasunak

Hauek dira gradu hau amaitzeaz eskuratutako dituzun gaitasun nagusiak:

- ✓ G-1. Zuzenbide publikoaren eta pribatuaren oinarri terminologikoak eta oinarritzko jakintza-oinarriak eduki eta ulertzea, eta sistematizatu, kritikoki aztertu, bateratu eta laburbiltzeko erabateko ahalmena eta lidergo- eta ekintzaile-sena agertzea.
- ✓ G-2. Arazo juridikoak behar bezala konpontzeko, graduko ikasketetan eskuratutako jakintzak eta teknikak egokiro aplikatzea, eta, horretarako, erabakiak sormena erabiliz hartzea, kontrako egoerei aurre egitea eta aniztasuna eta tolerantzia errespetatzea, betiere antolatzeko, lan txikietan lan egiteko eta planifikatzeko gaitasun nahikoarekin.
- ✓ G-3. Arauen aldaketetara eta egoera berrietara ezinbesteko konpromiso etikoarekin eta sentsibilitate sozial, ekonomiko eta ingurumen-arlokoarekin etengabe egokitzea, oro har, eta bereziki IKTen eremuko kalitateari eta berrikuntzari lehentasuna ematea.
- ✓ G-4. Pertsonen arteko harremanak eta gizarte-harremanak behar bezala kudeatzea, eta, horretarako, informazioa jende adituari nahiz aditua ez denari helarazteko ahalmena emango duten ahozko eta idatzizko komunikazio-prozesuak menderatzea eta argudiatzeko eta arrazoiak kritikorako teknikak erabiltzea.
- ✓ G-5. Ikasteko prozesua era jarraitu eta autonomoan kudeatzea, berdintasunari, diskriminaziorik ezari eta bakearen kulturaren sustapenari lotutako oinarritzko eskubideekin bat etorriko den prestakuntza integral bat lortzeko eta, era horretan, ondorengo espezializazio- edo birziklatze-ikasketei behar bezala aurre egiteko.

Komunikazioa ageri da zuzenbideko profesionalen formakuntzan, G-4 gaitasunean hain zuzen ere. Ikasketa-planetan komunikazio gaitasunak eta gaitasun linguistikoek euren lekua lortu dute. Edonola ere, zenbaitek zalantza egiten dute ea gaitasun horiek 4 urteetan barnera daitezkeen. Rodrigo Coloma eta Claudio Agüero San Juan abokatuek *Revista del derecho* aldizkarian 2012an idatzi zuten, gerta daiteke ikasleren batek lortu beharreko konpetentziak zehaztutako denboran ez lortzea. Baina zehazten dute, denbora ez dela arazo nagusia, unibertsitate aurreko heziketa baizik. Izan ere, kasu batzuetan gradura sartzen diren ikasleen artean bada norbait graduan sartzeko behar adina gaitasun ez dituela. Horregatik, zailtasun handiak izango ditu ikasle horrek zehaztutako urteetan eskatutako gaitasunak eskuratzeko.

Adibide gisa erabiltzen dute, 13 urteko nerabeari ekuazioak erakustea. Lehenengo aztertu behar da, ea aritmetikaz nahikoa badakien, hori ikasteko diziplina nahikoa duen eta algebra ikasteko interesa duen. Elementu hauek emango ez balira, ez luke lortuko edota aurreikusitakoa baino askoz denbora gehiago beharko luke.

Fenomeno honi graduan sartzeko “hesiaren ahultzea” deitzen diote, hau da, graduan sartzeko gutxiengo ezaugarriak betetzen ez dituzten ikasleak noizbehinka graduan sartzen direla. Edonola ere, oso zaila da ikasleak hautaketa efiziente bat aurrera eramatea, eta geroz eta zailagoa da, gaur egun goi mailako ikasketetara joaten den ikasle kopurua urtez urte hazten baita. Egoera horren aurrean, zuzenbideko fakultateek ondorengo proposamenak aurkezten dituzte Rodrigo Coloma eta Claudio Agüero San Juanek:

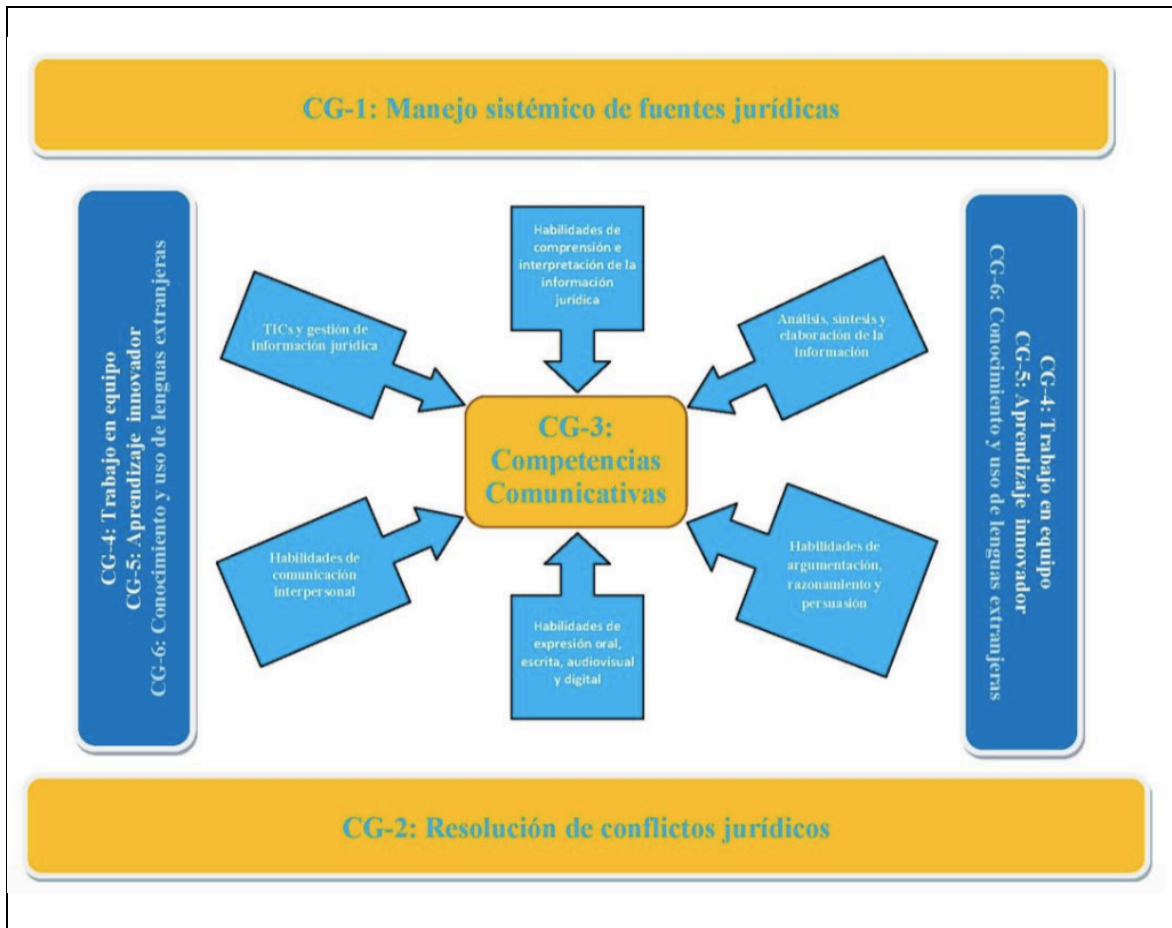
- Gradua amaitzeko eskakizunak murriztu.
- Selektibitateko gogortasuna handitu eta gradura sartzeko oinarrizko eskakizunak gogortu.
- Praktika pedagogikoen efizientzia hobetu eta, bereziki, zuzenbideko graduan hasten direnen erronkak orekatu.

Baina estatuan selektibitate bidez unibertsitatara sartzea ez da bide bakarra. UPV/EHUn ez bezala, beste zenbait unibertsitatetan graduko sarrera ekonomikoa da, eta bertan prezio hori ordaintzeko baliabideak dituztenak sartuko dira, gaitasun akademikoak alde batera utziz. Institutio hauetan gutxiengo eskakizunak ezartzea lan zaila da eta baieztatu daiteke hainbat ikasle, nahiz eta graduko titulua lortu nahi izan, ez dituztela gutxiengo gaitasunak graduko ikasketei aurre egiteko. Gauzak horrela, testu zailek ikasle ahulenetan inpaktu handia izaten du eta atzera geratzen hasten dira eta horren aurrean irakasleak ez du nahikoa laguntza ikasle horien kargu egoteko.

Bestalde, gradura ezaugarri guztiekin sartzen diren ikasleak ez dute arazorik gaitasunak barnerratzeko. Komunikazio konpetentzia eta hizkuntzaren domeinuak, azken urteetan garrantzia hartu dute zuzenbide graduan, ezinbestekoa bihurtu baita zuzenbideko profesionalen formakuntzan. Konpetentzia hauek zazpi sailetan antolatu dute Joseba Ezeizak 2014ean egindako ikerketaren arabera: informazio eta jakintzaren kudeaketa; informazio juridikoaren ulermena; analisi eta laburtze ekintzak; ahozko eta idatzizko adierazpena; argumentazio eta arrazoiketa juridikoa; pertsona arteko komunikazioa; eta, atzerriko hizkuntzen erabilera eta domeinua.

Antolaketa horrek kompetentzia mapa bat osatzen du, komunikazio gaitasunak zazpi kompetentzia banatzen dituena eta, aldi berean, zuzenbide graduko gainontzeko gaitasunekin elkartzen dituena.

3. irudia. Zuzenbide graduko gaitasunen egitura (Ezeiza, J, 2016: 367)

2. irudian UPV/EHUko zuzenbideko fakultateko ikasketa-planean zuzenbideko ikasleak gradua amaitzean izango dituen gaitasunak ageri dira. 3. garren irudian gaitasunak mantendu egiten dira baina ordena erabat aldatzen da. Erdi-erdian komunikazio kompetentzia ageri da, aldaketa horrek zuzenbideko profesionalen formakuntzan komunikazioak duen garrantzia berresten du, azken finean kompetentzia guztiak komunikazio gaitasunaren inguruan kokatzen baitira.

2.3. Herritarren ulertzeko eskubidea

Orain arte komunikazioak zuzenbidean duen garrantzia ikusi dugu, gaur egungo zuzenbideko profesionalen formakuntzaren aldaketak ere bai. Guzti horrek badu bere lotura, zuzenbidearekin lotura duena ahalik eta ulergarrien egin nahi baita herritarren ulertzeko eskubidea dela eta. Izan ere, ulertzeko eskubidea hori bera da, herritarrei arauak eta zuzenbideko profesionalen ahozko zein idatzizko dokumentu eta azalpenak beren kabuz ulertzeko aitortzen zaien eskubidea.

Eskubide hau loteslea da noski estatu eta nazioartean. Estatu eta nazioarteko erakundeei dagokie herritarrek erraz eta hirugarrenen laguntzarik gabe ulertzea bermatzea. Eskubide hau betetzen dela baieztatzeko, ebazpen judicial eta administratiboek eta bestelako informazio materialek ulertterazak izan behar dute herritarrentzat.

Ulertzeko eskubidearen legezko bermeari dagokionez, aipatzekoa da ,Espainiako Konstituzioan eskubide honen aipamenik egiten ez bada ere, zeinbait keinu egiten dizkiola ulertzeko eskubideari. Izan ere 9, 106 eta 122 artikuluetan “gardentasun judiciala” aipatzen da. Modu horretan, botere publikoei eskatzen die funtsezkoa dela ebazpenak argi idaztea ondo ulertzeko.

Horrez gain, Ainhoa Alzugurennek egindako lanean, Konstituzioko 24.1 artikuluan aurreikusitako babes judicial eraginkorrari egiten dio erreferentzia. Artikulu horren arabera, herritar guztiek dute prozesu judicial batera jotzeko eskubidea eta prozesu horretako ebazpenek arrazoituak izan behar du nahitaez. Arrazoitutako ebazpena jasotzeko baldintzen artean, hizkera juridiko ulergarria erabiltzea aurreikusten omen du Hizkera Juridikoaren Modernizaziorako Batzordeak (Fugali, 2015: 173-188). Hori dela eta, hizkera judicialaren argitasun eta ulergarritasuna babes judicial eraginkorraren oinarrian egongo litzateke, zuzenbidea ulertzeko eta aplikatzeko funtsezkoa baita.

Mugimendu honen aitzindaria *Plain Language* edo *Lenguaje Claro* mugimendua izan zen. 70. Hamarkadan hasi zen eta helburua hizkera juridikoa herritarren ohiko hizkerara hurbiltzea zen. Beranduago, 1983an, *Clarity* elkarte sortu zuen John Waltonek, hizkera juridiko arkaikoa eta konplexuegia zela pentsatzen zuelako. Edonola ere, *Clarity* mugimenduak, komunikaziori ematen dio garrantzi gehien, eta

hizkeratik harago doazen alderdiei ere erreparatzen die: tipografiak, koloreak, irudiak, ahotsaren erabilera... testu argiak idazteko eta diseinatzeko helburuarekin.

Europar Batasunean 1995. urtean Ebren erabaki baten bidez xedatu zen formalki hizkera argia eta erraza erabiltzea. Aurrerago Espainiar estatuan, 2002ko apirilaren 16an diputatuen kongresuko osoko bilkuran Herritarrak Justiziaren aurrean dituzten Eskubideen Karta onartu zen. Horren helburua justizia moderno eta herritarrentzat irekia lortzea da. Natividad Braceras Peña eta Cristina Carretero Gonzálezek 2016an egin zuten *Discurso jurídico y claridad comunicativa* ikerketan justiziak informazio, gardentasun eta arreta printzipioak errespetatu behar dituztela zehazten zuten.

Informazioa garbi eta zehatz emateko kezka betidanik agerian egon omen da Europar Batasunean (EB) ere, bai behintzat azken urteetan. EBean kezka horiek argitu nahi ziren, bere organismoek sortutako dokumentuak argiak eta zuzenak izatea nahi zuen, erraz topatzekoak eta irakurterrazak. Hori guztiagatik, lan handia egin behar izan zen erabilera linguistikoaren normalizazioa lortzeko, zailtasuna material kantitate handiak eta zabaltzeko beharrezko hizkuntza aniztasunak izan zuen. *Libro de estilo Interinstitucional* liburuak lan horretan lagundu zuen, liburuaren helburua EBko insituzio, organo eta organismoen dokumentu guztiek ezaugarri horiek betetzea zen.

2016eko maiatzaren 12an EBko egunkari ofizialean, batasuneko legedietan eta dokumentu juridikoetan erredakzioaren sinpletasuna, garbitasuna eta koherentzia sustatzeko hitzarmena sinatu zuten Europako Parlamentuak, Batzarrak eta Kontseiluak. Modu horretan, herritarrentzat batasuneko legedia eta eskuartean izan ditzaketen dokumentu juridikoak ulergarriak eta argiak izango dira eta herritarrek beraien eskubide eta betebeharrak errazago ulertuko dituzte, bitartekarien beharrik gabe.

2.4. Hizkera juridikoaren erronkak ulertzeko eskubidea jomugan

Tradizionalki herritar batzuk zailtasunak izan dituzte zuzenbide arloko dokumentu juridikoak ulertzeko. Nahiz eta hizkuntza arrotza ez izan, zenbaitek oso urruna sentitzen dute. Hizkuntza desberdinetako lengoaia juridikoan gertatzen den

fenomeno bat da hau, dokumentu juridikoetan kaleko hizkuntzan baina hitz teknikoagoak eta zehatzagoak erabiltzen baitira. Hori da ulermen arazoaren muina. Horretaz gain, Cristina Carretero Gonzálezek baieztatzen du 2016an burututako ikerketa batean juristek tarteka adierazpen akatsak egiten dituztela, eta arazo horren muina formakuntza linguistiko faltan kokatzen daitekeela. Komunikazioak zuzenbidean duen garrantzia ikusirik, zuzenbide arloan formakuntza linguistikoari denbora gehiago eskaintzean dago erronka eta orain arte erabilitako idazkera estiloan argitasuna lortzeko erronkak proposatuz, etorkizuneko juristen formakuntza hobetuko luke eta horrekin ondorioz, nabarmen hobetuko litzake jurista eta herritarren arteko komunikazioa.

Erronkei dagokienez, posible da bereziki zaindu beharko liratekeen aspektuen sailkapen bat zehaztea testua idazteko erredakzio estiloaren arabera. Jose Antonio González Salgado linguistak *El lenguaje jurídico del siglo XXI* liburuan bereziki zaindu beharko liratekeen 4 alderdi bereizten ditu:

- Ardurarik gabeko erredakzioa: akats ortografiko eta gramatikalak barne biltzen dira (puntuazio akatsak, aditz perpausak edota hitzen esanahiak) Izan ere, komaren erabilerak askotan esaldiaren esanahia aldatzen du. Oharkabean komaren erabilera okerra egingo balitz eta esaldiaren esanahia aldatuko balitz, ez litzake testua argia izango. Hori dela eta, ortografia eta gramatika tentu handiz jokatu behar da.
- Erredakzio konplexua: zenbaitetan esaldi subordinatuen gehiegizko erabilera egiten da, esaldi batzuk besteen menpeko eginez, eta horiek, aldi berean, beste batzuen menpekoak eginez. Juristek modu horretan idazten idazten dutenean, irakurleak galdu egiten dira, ez dute ulertzen eta irakurtzeari uzten diote. Erredakzio mota hau saihestean egongo litzateke erronkarik handiena, hau baita dokumentu juridikoetan gehien erabiltzen den estiloa.
- Erredakzio nahasgarria: terminologia eta hitz tekniko gehiegi dituztenak dira, laburdura ugari erabiltzen dituztenak edota gauzak argitzeko balio ez duten adibideak dituzten testua dira. Azpi atal gisa erredakzio anbigua sartu beharko genuke, gehienbat dokumentu juridikoetan agertzen dena. Erredakzio mota honetan, erronka nori zuzendua dagoen argitzean datza. Izan ere, dokumentu juridikoa sortzen duen juristak argi izango balu dokumentua herritarrei zuzendua

dagoela, herritarrak nahas ditzakeen terminologia alde batera utziko luke eta ulerterrazagoa zaien erredakzio bat erabili.

- Erredakzio harroa: irakurleari behar duena baina informazio gehiago eskentzen duten testuak barne biltzen dira, modu horretan irakurleari testua ulertzeko zailtasuna sortzen zaio. Erredakzio mota honetan ere, testua argiagoa idazteko erronka berbera da, argitzea nori zuzendua dagoen. Beste jurista bati zuzendua badago, informazio horretara ohituago dagoenez, erraz ulertuko du, baina herritarrari zuzendua badago, herritarra nahas dezakeen informazioa alde batera utzi beharko litzake testua ahalik eta argiena izatea nahi badugu.

Edonola ere, Cristina Carretero Gonzalez doktoreak *La formación lingüística de los futuros jurista sen España* artikuluan aurreko sailkapenean agertzen diren zaindu beharreko aspektuetan hanka ez sartzeko erronkak proposatzen ditu. Bere irakaskuntzako bizipenetan oinarritzen da eta erronka hauen bidez idazkera argia lortu daitekeela dio.

- Ezaguera linguistiko nahikoa izatea: etorkizuneko jurista guztiek arau ortografiko, gramatikal eta lexikoak ezagutu, errespetatu eta aplikatzea. Horretarako ezinbestekoa da unibertsitateek, edozein gradutan, komunikazio gaitasunak eta gaitasun linguistikoak lantzea.
- Hartzailea identifikatzea: bereizi egin behar da idazten den testua edo dokumentua beste jurista batentzako den ala ez. Eta zenbait kasutan, beste jurista batei zuzendua badago, kontuan hartu beharko litzake ea gure terminoak ezagutzen dituen, hala ez balitz adierazpen teknikoak alde batera utzi eta azalpen argiagoak eman beharko lirateke.
- Esaldi eta paragrafo luzeak ekiditea: erronka hau zail samarra izan daiteke, orain arte juristek esaldi eta paragrafo luzeak idatzi bai dituzte. Edonola ere, unibertsitatean ezaguera linguistikoak eta komunikazio gaitasunak landuta ez da hain zaila izango. Juristei edota zuzenbideko ikasleei erakustek asko aurreratuko luke lengoaia juridiko sinplea erabiltzean eta ahalik zehatzenen idaztean. Mellinkoff irakasle estatubatuarrak esaldi luzeak zehaztasun gabekoak direla zioen eta hori konpontzeko bi aholku ematen zituen, moztea eta puntuaketa hobetzea. Parrafoei dagokienez, 10-15 lerro ez gainditzea aholkatzen da eta parrafo bakoitzean ideia bakarra lantzea.

- Terminologiaren erabilera: hizkuntza tekniko eta oso zehatzaren erabilerak askotan oso zaildu egiten du testua ulertzea. Esate baterako latinismoak erabiltzen direnean eta itzultzen ez direnean, herritarrentzako testua ulertzeko oztopo bihurtzen dira.
- Igorpen eta erreferentzien erabilera: juristek lege eta arauen erreferentzia ugari barneratzen dituzte testu eta dokumentuetan. Ohikoa da erreferentzia horien erabilera eta egokia da, beti ere, testua beste jurista bati zuzendua badago, bestalde herritarrari erreferentzia horiek nahastu besterik ez dute egingo.
- Testu mota: zenbait kasutan, estilo nahasketak sumatzen dira testuetan, hau da, testu berean narratzailea deskribatzailearekin nahastea. Ez da nahastu ezin direnik, baina tarteka parametro narratzaileak ez ezagutzeak eragindako nahigabeko nahasketak egiten dira.

Zaindu beharreko aspektuetan argi geratu da formazio egokiaren bitartez dokumentu juridiko argiak eta ulerterrazak lor daitezkeela. Aurrez ikusi dugun bezala, unibertsitateen ikasketa-planetan geroz eta garrantzi handiagoa ematen zaie komunikazio konpetentziei. Izan ere, Cristina Carretero Gonzalezek azaltzen du erredakzio juridikoan, definizioz, gardentasuna eta zehaztasuna nagusitu beharko liratekela, ta horrez gain, arazo linguistiko gisa hasten dena garrantzi handiko arazo juridikoan bihurtu daiteke.

2.5. Ekimen eta politika berriak

Espanian, aurrez aipatu dudana bezala, diziplina juridikoetan (zuzenbidea, kriminologia) sartzeko ez dago hizkuntza eskakizunik, baina beharra sentitzen da gaur egungo jurista berrien formakuntza hobetzea. Hori dela eta, Cristina Carretero Gonzálezek ondorengo proposamena egiten du: Derrigorrezko bigarren hezkuntzan (DBH) orain arte hizkera juridikoaren inguruan irakatsi dena ahalik eta gehien zabaltzea da. Gutxienez hizkera juridikoari hizkera zientifiko eta literarioa ematen zaion garrantzi bera ematea eskatzen du. Izan ere, DBHko ikasleak diren ikasle horiek, lehenago ala beranduago, hiritar gisa dokumentu juridiko zein administrazioak izango dituzte eskuartean. Horretaz gain, unibertsitatean diziplina

juridikora salto egitera aukeratzen badute, hizkera argira salto egiteko erronka lortzeko prestatuago egongo dira.

Neurri hau aurrera emango balitz ere, unibertsitate gehienetan, ez omen dago hizkera juridikoari erreferentzia egiten dion ikasgairik. Edonola ere, geroz eta gehiago eskaintzen dira gai honen inguruko hautazko ikasgaiak. Alberto Gómez Font linguista eta filologoak idatzitako “Abogacía y corrección idiomática” liburuan ekimen honen aitzindari izan den Pompeu Fabra Bartzelonako unibertsitatearen adibidea jartzen du. Unibertsitate horrek, 2005-2006 ikasturtean, Amerikako Estatu Batuetan (AEB) *Legal Writing & Drafting* izenez ezagutzen den ikasgaia barneratu zuten, etorkizuneko juristen hizkuntza eta komunikazio gaitasun egokian bermatzeko. Bertan, *Redacció Jurídica i Documental* izena hartu du eta ikasgai horren irakasleak juristak eta linguistak dira. Gainera, hiru hizkuntzetan eskaintzen dute formakuntza juridikoa: katalanez, gaztelaniaz eta ingelesez.

Urtez urte, geroz eta unibertsitate gehiago batu dira ekimen horretara. Horren erakusle UPV/EHUko zuzenbide fakultateko web orri ofiziala dago. Web orri horretan ikus daitekeen bezala, *Komunikazio eta Argudiaketa Juridikorako Teknikak* izena duen ikasgai bat eskaintzen da, formakuntza linguistiko juridikoari zuzen lotuta eta, autonomia erkidegoko hizkuntza koofizialari, euskarari, dagokionez *Euskararen Arauak eta Erabilerak* ikasgaia dago. Hautazkoak dira biak, baina eskaintza horrekin argi geratzen da unibertsitateak koizente direla aurrez aurre dugun arazoaz eta arazoa konpondu nahi dutela formakuntza osatuago bat eskainiz.

3. Diskurtso juridikoaren ulergarritasunari buruzko kezak

Atal honetan honetan, hizkera juridikoaren ulergarritasunari buruz ariko naiz. Arauetan eta dokumentu juridikoetan zehaztasun handiz idatzi behar baita, baina zehaztasun horrek tarteka testuaren argitasunean aurkako eragina izan dezake. Izan ere, arlo juridikoko arau eta dokumentuetan erabiltzen den hizkera tradizioz zaila eta iluna izan da, baina atal honetan, hizkera juridikoaren modernizazio prozesuaz ere arituko naiz.

3.1. Hizkera juridikoa eta arauak

Javier de Santiago Guervós gaztelaniako katedradunak “Lenguaje jurídico y norma” izeneko lanean hizkera edo lengoia juridikoa idazteko genero desberdin gisa hartzen dela dio, lengoia berezi bat izango balitz bezala. Irakurtzen ari garenean berehala jabetzen gara ze testu motaren aurrean gauden, genero horretako ezaugarriak bereizten ditugulako. Jaiotzen garenetik gure heziketa prozesuan ezaugarri horiek ezagutzen eta ulertzen ditugu. Hori dela eta segituan bereizten ditugu idazki juridiko edo administratiboak, eta, ez hori bakarrik, idazterako garaian, nahi gabe genero horren ezaugarri eta arauak errespetatu eta aplikatu egiten ditugu, nahiz eta ezaugarri hauek ez duten beti testuaren ulergarritasunean laguntzen.

Javierrekin dionez, arazoa ez da arau edo legearen zailtasun maila edo aruari eman behar zaion zehaztasun handia, arazoa komunikazioa da. Arazo hori argi ikusten da, arau baten interpretazio bat baino gehiago sortzen bada. Egia da, badirela arazoak araei lotuak, gehienbat arazo lexikoak, baina arazo horiek eragin gutxiago dute erredakzio eta hizkera arazoek baino. Jurista gehienak bat datoz legegilearen eta epaileen lan handiena arau eta dokumentu juridikoen interpretazioan dagoela.

Arazoaren muinera joaten bagara, ikusten da arau askoren erredakzioan aurkari diren talde politikoak ados jarri behar dira, kontuan izanik, alderdi politiko bakoitzak aruari bere kutsu ideologikoa ematen saiatuko direla. Espainiar Konstituzioa, esaterako, egoera hori islatzeko adibide egokia da. Izan ere, Konstituzioan artikulua bat idazten denean, indar politikoak bat etorri behar dute araua onartzeko; eta eztabaida handiak izaten dira zenbait hitz bat edo beste bat sartzerakoan, alderdi politiko bakoitzak bere ideologiarentzat egokien datorkion araua sortu nahi baitu.

Eztabaidak direla eta, Konstituzioan anbiguitasuna nabari daiteke, modu horretan, indar politiko bakoitzak euren aldeko arauaren interpretazioa egiteko aukera baitute.

3.2. Zehaztasuna eta argitasunaren arteko lehia

Hizkera juridikoaren ezaugarrietako bat hitz teknikoen erabilera izanda betidanik. Oinarrizko hizkuntzako hitzak erabiltzen badira ere, maiz zailtasun maila handia hartzen dute dokumentu eta testu juridikoek. Lengoia juridikoan erabiltzen diren kontzeptu asko zehaztasun handikoak dira, gainera, sententzietan arrazoitutako argumentuak eman behar direnez, sarritan ekonomia edo beste zientzietako kontzeptuak ere agertzen dira.

Hizkera juridikoan zehaztasuna eta argitasunak hartzaile desberdinak dituela esan genezake. Argitasunari erreferentzia egitean, hartzailea herritarra dela kontsideratzen da, ulertzen baita testua juridikoa argi idatzia dagoela edonork ulertzeko moduan. Bestalde, zehaztasunari erreferentzia egitean, hartzailea abokatu eta epaileak direla kontsideratzen da, epaiak ematerakoan edota arauak interpretatzerakoan ahalik eta zehatzena izan behar baita. Horregatik oso zaila egiten da bi ezaugarri hauek uztartzea.

Esate baterako, Zigor Kodeko (ZK) 138 artikuluan ondorengoa dio: *El que matare a otro, sera castigado como reo de homicidio...* Hizkera juridikoa da eta argi idatzia dago, baina “matar” terminoak hiltzeko modu desberdinak ditu zehaztu gabe uzten dituenak. Adibide honetan, artikulua modu argian idatzia dago baina ez da guztiz zehatza.

ZKko 31 bis artikuluan, bestalde, aurreko artikulua betetzen zituen aurkako ezaugarriak ditu. Pertsona juridikoen erantzukizun penalaz hitz egiten du. Artikulua oso zehatza den arren ez da argia.

Celso Rodrigezek Kode Zibileko 6 artikulua aipatzen du: *La ignorancia de las leyes no excusa de su cumplimiento*. Baina Celsok honako hau gehitzen dio, legea betetzea ez litzakela galdagarri izan beharko araua ulertzea oso zaila izango balitz. Egoera horretan, argitasun eta zehaztasunaren uztartzearen beharra azpimarratzen du. Argitasuna, hortaz, ez da eskakizun orokor bat, funtzio judizialaren betebeharrak.

zehatz bat baizik. Edonola ere, ezinezkoa da argitasuna muturreraino eramatea zehaztasunari bizkarra emanez, zehaztasuna ere beharrezkoa baita.

3.3 Diskurtso juridikoaren modernizazioa Erresuma Batuan eta AEBn

Lengoaia juridiko eta administratiboaren sinplifikatzearen aldeko mugimenduak Erresuma batuan hasi ziren. Chrissie Maher izan zen lehen mugimenduaren sortzaile, 1970ean hizkera administratiboa iluna eta zaila zela kritikatzeko hasiz. Horretarako, 1979an *Plain English Campaign* ekimen famatua sortu zuen, ekimen horrekin botere publikoek erabilitako hizkuntza hobetzen saiatu zen argudiatuz botere publikoek hartzailea kontuan hartuta argitaratu behar zituztela dokumentu juridikoak. Ekimen horren erroitik sortu zen *Plain English Movement*, lengoaia sinplea eta argia sustatzen zuen mugimendua eta hizkera mota hori idazkietan erabiltzen zituzten organismoak goraiatzen zituen.

Mugimendu horretako kideek defenditzen dute dokumentu juridiko eta baita informatikoak ere hizkera sinplifikatu batean idatzi behar direla. Edonola ere, simple idazteak ez omen du esan nahi laburragoa izan behar denik edota mezua erabat aldatu behar denik. Besterik gabe, hartzailea nor den argi izan behar da eta dokumentuaren edukia hartzailearen jakituria mailara mugatu, mezua behar bezala uler dezan.

Herritarren presioaren ondorioz, 1973an, Erresuma Batuan, Gobernuaren eta Goi Ganbararen ekimenez, *Renton Committee* sortu zen. Batzar bat zen, bere egitekoa Parlamentuak ebatzitako legeak aztertzea zena, legeek ahalik sinpletasun eta argitasun handiena izan zezaten.

Urte batzuk beranduago, 1979an Administrazio ingelesak lengoaia administratibo eta juridikoaren modernizazioaren plana martxan jarri zuen, teknizismo eta atzerriko hizkuntzetako esaerak baztertzea gomendatzen zuen ekimena. Ildo horretan, Condek dioenez (2009: 46) Erresuma Batuko Gobernuak oinarrizko eskuliburu bat argitaratu zuen *Plain Works* izenekoa. Eskuliburu honetan edozein testu mota idazteko gomendio eta erregelak barnatzen zituen testua herritarrentzako ulergarria izan zedin.

1996an, *Woolf* erreforma indarrean sartzen hasi zen. Erreforma horren bidez, lengoaia juridikoa modernizatu nahi zen eta prozedura judizialtan erabilitako hizkuntza aztertu, herritarrentzako eskuragarriagoa izan zedin (Picatoste, 2010). Horrela, *Public Admonistration Select Comittee* erakundea sortu zen, botere publikoek erabiltzen zuten hizkuntza aztertzeko batzorde berri bat. Batzorde horrek, 1997an txosten bat argitaratu zuen, Ganberek onartutako lege guztiak ingeles simple eta argian idatziak egon behar zirela esaten zuen. Ildo berean, Batzorde horrek *Renton Committee* batzordearen bide berbera jarraitzeaz gain, oraindik haratago joan zen, aldaketa lortzeko arau eta legeak aztertzeaz gain, horiek ulergarriagoak egin behar zirela.

Azkenik, Erresuma Batuko Gobernuak, auzitegietan erabiltzen zen lengoaia herritarrentzat ulergarria izatea bermatzeko, herritarren eskura informazio erakusmahaiak ipini zituen auzitegietan eta bestelako zentro ofizialtan. Erakusmahai horietan, liburuxkak banatzen zitzaizkien herritarrei eta liburuxka horietan termino juridiko klasikoak azaltzen ziren, herritarrek uler zezaten.

Edonola ere, hizkuntza sinplifikatua defendatzen duten mugimenduen arrakasta ez da soilik Erresuma Batuan izan, baina mugimendu horien eragina munduko beste puntu batzuetara zabaldu da. Izan ere, *Plain English Campaign*, mundu mailan eragin gehien izan duen mugimendua, beraien web orri ofizialean argitaratutako datuen arabera, 80 estatuko 12.000 bazkide baino gehiago ditu eta 23.000 dokumentu baino gehiago onartu ditu.

Ingeles sinplearen aldeko mugimenduak Erresuma Batuan sortzen badira ere, Amerikako Estatu Batuetan izaten dute atxikimendu eta indar gorena. AEBn mugimendu hauen eraginak izandako ondorioak harrigarriak izan ziren: 70. hamarkadatik aurrera zenbait lege onartu zituzten gobernuko agentziek ebatzitako dokumentuak hizkuntza zuzen eta sinplean erredaktatzeko, teknizismoak ahal ziren neurrian ekiditeko eta erraz ulertzeko estilo batean idazteko (Toledo, 2008: 454). Horren adibide *Magnuson-Moss Warranty Act* legea dugu, 1975ean eman zen aditzera AEBko Kongresuaren bitartez, enpresariak produktuen bermeak simple eta erraz ulertzeko moduan idaztera animatzeko helburuarekin.

Beranduago, presidentea zen Clintonek *National Partnership for Reinventing Government* sortu zuen, kanpaina honek dokumentu administratiboak estilo simple eta herritarrentzat eskuragarri idaztea lortu zuen, eta horri lotuta, 1998an, neurri

araugileak onartu zituen komunikabide ofizialetan argitasuna eta hizkera erraza nagusitu zedin.

Clitonek aurrera eramandako mugimendu horiek, 90. hamarkada erdialdean sortutako *Plain Language* mugimenduan oinarritzen ziren. Mugimendu horren helburua web orri bat sustatzea zen. Web orri hori, langile publikoei egunerokotasunean hizkuntza sinplea erabiltzen laguntzeko instrumentu gisa erabili nahi zen. 1994ean sortu zen, eta arrakasta handia izan zuen, baina denboraren poderioz, web orrian gordetzen zen informazioa ikaragarrizko masa bihurtu zen eta topatu nahi zena lortzeko bilaketak asko zaildu ziren. Hori dela eta, 2004ean web orria erreformatu zen boluntarioei esker eta mugimendua estatu osoan zehar zabaltzea lortu zen.

Gaur egun, *Plain Language* web orrian idatzi ofizialetako erredakzioa hobetzeko aholkuak barneratu dituzte, zer eta nola egin behar denaren adibideak argitaratu dituzte eta hizkuntza sinplean idazten ikasteko pausoak diseinatu dituzte. Horretaz gain, errekurtsoak barneratu dituzte eta beste web orrien helbideak informazio gehiago lortzeko.

Hori guztia ikusita, baieztatu daiteke AEBn organo publiko asko konprometitu direla ingeles sinplearen eta ulerterrazaren alde, eta ziur daudela borroka egin behar dela erredakzio argi eta herritarrarentzat ulergarria lortzeko.

3.4. Gaztelerazko diskurtso juridikoaren modernizazioa

Espainiar estatuan hizkera juridikoaren inguruan mugimendu desberdinak sortu dira lengoaia hau herritarrentzat ulergarriagoa izateko, ahalik eta zehaztasun handiena mantenduz. Mugimendu hauek ingelesa hitz egiten den lurraldeetatik etorritako mugimenduetan oinarritu dira, aurrez ikusi ditugun *Plain language* eta *Clarity* mugimenduetan, hain zuzen ere.

Espainian, lehen mugimendu apalak 1958an hasi ziren Morales, Jiménez eta Monteroren (2002: 34) diotenez, izan ere gobernuak emandako ebazpen batean agurtzeko formula zahar eta arkaikoak ezabatu zituzten. Ia 30 urte beranduago, 1986ean, Ministerioak beste ebazpen batean dokumentu juridiko eta administrazioetako erredakzioa laburtzeko eta argiago idazteko irizpide batzuk

argitaratu ziren. Bi ebazpen hauek, praktikan eragin handirik izan ez zuten arren, garrantzitsuak izan ziren administrazioaren eta herritarraren arteko erlazioa beste modu batean ikusten hasteko abiapuntua izan baizen.

Aurrerago, egungo Konstituzioaren erredakzioarekin, lengoia juridikoaren sinplifikazioa aurrera eraman nahian jarraitzen da. Condek (2009: 67) azaltzen duen bezala, jarduera administratiboari lotuak dauden oinarrizko printzipioak, konstituzioko 103 artikuluan eta Andaluziako Administrazio Legeko (9/2007 urriak 22) 3.1 artikulua, lengoia administratiboan eragina duten printzipioak dira. Lehen artikulua objektotasuna, konfiantza, berdintasuna eta eraginkortasuna bezalako printzipioak bermatzen ditu; eta bigarrenak, herritarren zerbitzurako hizkuntza dela baieztatzen du, sinplea, argia, kalitatekoa, efizientea eta gertukoa.

Hizkera juridikoaren modernizazioarekin jarraitu nahian 1990ean *Manual de Estilo del Lenguaje Administrativo*, eskuliburuaren erredakzioa agindu zuen Administrazio Publikoko Ministerioak. Eskuliburu honetan 60 bat formulario eta dokumentu idatzi bildu ziren forma alferrikako eta zaharrak alde batera utzita. Conde Antequerak dion bezala (2009: 39), eskuliburu horrek garrantzi handia duela, batez ere, lengoia juridiko eta administratibo labur eta argia proposatzen duen lehen saiakera egiten duelako. Horregatik, ondorengo gomendioa egiten du: perpausa eta esaldi argiak eta motzak erabiltzea; ahots aktiboa erabiltzea; ahal den neurrian teknizismo eta atzerriko hizkuntzetako terminoak saihestea; protokolozko esaldiak baztertzea; eta, dokumentuak juridiko eta administratiboak idazteko garaian aintzat hartzea hartzailea eta kontsideratzea ez dagoela administratzailea administratuaren gainetik. Urte batzuk beranduago, 1994ean, oinarrizko estiloko gomendio gehiago biltzen dituen *Manual de Documentos Administrativos* eskuliburu argitaratu zen.

Lengoia hori sinplifikatzeko ahaleginetan, 1991ean, Ministroen Kontseiluak zenbait jarraibide onartu zituen forma eta egitura aldetik lege proiektu eta dokumentu juridikoek kalitate tekniko eta linguistiko hobetua izan zezaten, eta ondorioz, segurtasun juridikoa handitu. Jarraibide horiei esker aurrerapauso garrantzitsua eman zen, jarraibideei esker Estatuko Administrazio Orokorreko idazleek testu arauemailetan kalitatezko erredakzioaren beharra sentitu baitzuten.

Beranduago, Estatuko Kontseiluak bi memoria egin zituen: lehenengoa, 1992an, zuzenbidea eta hizkuntza uztartzeko beharra azpimarratu zuen; bigarrena, 1993an, Gobernuari gomendatzen dio zuzenbide komunitarioa eta teknika araugilea

hobetzea. Bide horretan, 2001ean, aurrez aipatutako Herritarrak Justiziaren aurrean dituzten Eskubideen Karta onartu zen diputatuen kongresuko osoko bilkuran.

2003an, Justizia Ministerioaren aginduz (3126/2003), Lengoia Juridikoaren Modernizaziorako Batzordea sortu zen. Batzordearen helburua hizkuntza legal eta administratiboa aztertzea da eta hobekuntzak proposatu. Bi urte beranduago, 2005ean, Gardentasun Judizialerako Plana sortu zen. Une hau, ain justu, hizkera juridikoaren modernizazioaren abiapuntu kontsideratzen da. Gardentasun Planarekin Gobernuak zuzenbideko adituei eta herritarren informazio judizialera heltzea erraztu nahi die, Justiziaren akatsak hatzeman konpontzeko eta auzitegietan erabiltzen den hizkuntza ere modernizatzea.

Edonola ere, hizkuntza bat modernizatzea zaila egiten da linguisten laguntzarik gabe. Hori dela eta, 2006an hitzarmen bat sinatu zuten *Real Academia Española (RAE)* eta Gobernuako presidenteordeak, jurista eta linguisten elkarlanean legeen erredakzioan erabilitako hizkuntzaren egokitasuna aztertzeko eta hobetzen laguntzeko.

Azken finean, arlo juridikoan erabilitako terminologia egokitu nahi da herritarrentzat ulergarriagoa izan dadin eta horrela jurista eta herritarren arteko komunikazioa hobetu. Hala ere, neurri hauek guztiak hartu ondoren, lehen urteetan emaitzak ez ziren uste bezalakoak izan. Gonzálezek (2009: 4) azaltzen duen bezala Lengoia Juridikoaren Modernizaziorako Batzordeak ez zuen hasiera ona izan; Gardentasun Judizialerako Planak ez zuen lortu erredakzio garden bat; eta, 2006ko hitzarmeneko emaitzak publiko ez egiteaz gain, argitu zen dokumentu administratibo eta juridikoetan akats berdinak egiten ari zirela.

2009an, Ministroen Kontseiluak Justizia Sistemaren Modernizaziorako Plan Estrategikoa onartu zuen. Plan hori erreforma araugilean, antolaketa aldaketa eta hobekuntza teknologikoetan oinarritzen zen eta Ministerioak hiru urteren buruan lortu nahi zuen. Garrantzitsuena izan zen plan horrek bigarren Lengoia Juridikoaren Modernizaziorako Batzordea aurreikusi zuela eta horren helburua orduan zuzenbideko profesionalek erabilitako hizkuntza aztertzea zen, aztertu ondoren herritarrentzat hizkera juridiko argi eta ulerterraz bat lortzeko beharrezko ekintzak gomendatzeko. Horretarako, berrikuntza gisa, Batzordea akademiko, kazetari eta zuzenbideko lanbide desberdinetako ordezkari osatu zen.

Une hartatik aurrera, RAE, Botere Judizialaren Kontseilu Orokorra eta Auzitegi gorena lanean jardun ziren hizkera juridikoaren gardentasuna aplikatzeko, horretarako helburua oso argi dute: administrazio eta justizia herritarrengana gerturatzea herritarren formakuntza sustatuz eta hizkera juridikoa sinpletuz.

Azkenik, Justizia Ministerioak web orri bat sortu du, *Modernización del Lenguaje Jurídico* izena du eta arlo honetako azken berri eta hobekuntzak publikatzen dira. Bertan argitaratzen den informazioaren datu esanguratsu bat ondorengoa da: herritarrak eskubidea du zuzenbideko profesionalen ahozko eta idatzizko komunikazioak ulertzeko.

Ordurarte, autore asko izan ziren idatzi zutenak hizkera juridiko eta administratiboa nola zuzendu eta sinpletu. Edonola ere, dudarik gabe, pausorik garrantzitsuena Batzarrak 2011ean argitaratutako gidaliburuarekin. Gidaliburu horretan, dokumentuetako erredakzioa hobetzeko jarraibideak barneratu zituen. Modu horretan, Batzarrak aurrera eraman beharreko ikerketek oinarri sendoagoak dituzte eta zehatzagoak dira.

3.5. Euskara juridikoaren modernizazioa EAEn

Euskarak, historikoki, atzerapen bat jasan du eta bigarren mailan egon den hizkuntza bat izan da. Hori da, neurri handi batean, tradizionalki euskara arlo juridiko eta administrazioetik kanpo geratu izana. Zuzenbidea Euskal Herrian latinez egiten zen eta, ondoren, gaztelaniaz eta frantsesez. Pixkanaka euskarak zuzenbidean lekua egitea lortu zuen, baina bidea zaila izan da.

Euskara zuzenbidean sendotzen ari zen prozesu horretan, idazle batzuek beraien aldetik idazteko irizpideak zehazten aritu ziren, modu horretan dokumentu antzekoak argitaratzen zituzten. Idazle horien lanak pixkanaka bere fruituak eman zituen. 1994ean *Hizkera argiaren bidetik* estillo-liburua idatzi zuten. Beranduago, 1997an, *Argiro idazteko proposamenak eta ariketak*

4 irudia. IVAPeko bi liburu aitzindari

liburua argitaratu zen, liburu horrek argi idazten ikasteko ariketak eskaintzen zituen. Bi liburu horiek aurrerapauso ikaragarria eman zuten euskara argiaren bidean. Egoera horretan, euskara argiaren hurrengo aurrerapausoa 2006an iritsi zen IVAPek estilo-liburua idatzi zuenean. Bertan, ondo eta zuzen idazteko gomendioak eskaintzen zituzten, idazkien diseinuak batzeko bideak zabaltzen zituzten eta idazkirik erabilieneren ereduak proposatu zituzten. Horretaz gain, idatziak internet bidez zabaltzen hasiak zirenez, komunikazio elektronikoaren irizpideak ere sortu zituzten testu argiak idazten jarraitzeko. Modu horretan, dokumentu analogiko eta digitalerako estilo-liburuak zeuden.

5. irudia. dokumentu analogiko eta digitalen estilo-liburuak

Zuzen eta argi idazten laguntzen zuten estilo-liburuen eragina agerikoa izan zen denbora gutxian, eta pixkanaka arlo desberdinetan gehiago sakontzen hasi ziren. Gainera, teknologia hobekuntzek irizpide horien irismena zabaltzen zuen eta baita Euskaltzaindiak plazaratutako gomendioen berri eman. Horretarako, gizarte sareak erabiltzen hasi ziren, lan berriak zabaltzeko, *Administrazioko idazkiak*, *ESKABIDEA*, besteak beste. Hori dela eta, gizarte sareetan idazteko gomendioak ere argitaratu behar izan zituzten, *Eusko Jaurlaritzaren gizarte-sarretako erabileren eta estiloaren gida*.

6. irudia. XXXXXX

Herri-Arduralaritzaren Euskal Erakundea, hau da, IVAP/HAEE, bere web orriaz baliatzen da kalitatezko komunikazioa sustatzeko, bai Euskal Administrazioan eta baita euskal gizartean ere. Hori dela eta, testu zuzenak, jatorrak, egokiak eta, batez ere, argiak sortzeko irizpideak ematen ditu. Estilo-liburuan egiten den bezala, bertan zazpi ataletan bereizten dira testuak argi idazteko: idazketa-prozesua, gramatika, estiloa, diseinua, zuzenketa, idazkiak eta osagarriak.

Edonola ere, IVAPen lana askoz ere zabalagoa da. IVAPeko web orri ofizialean ikus daitekeen bezala, hizkuntza profilak sortu zituzten. Horietako batek garrantzi berezia izan zuen, 4. profilak, hain zuzen ere. Izan ere, profil horrek aditu mailako euskararen mailaketa ekarri baitzuen.

Argitalpen esanguratsuak egin ditu, horien artean, Administrazioa euskaraz aldizkaria. Aldizkarian bertan euskara argia aplikatzen dute eta, horretaz gain, ariketak sartzen dituzte harpidetuak euskara argia erabiltzen ikas dezaten. Aldizkari hori oso garrantzitsua izan da euskara garbiaren garapenean.

Aipatu beharrekoak dira euskara ikastaroak ere. Izan ere, ikasleei euskarazko ikastaroak eskaintzeaz aparte, udal eta foru aldundietako langileei ikastaroak eskaintzen zaizkie (aurrez aurreko zein on-line) lan jardunean idazten dituzten idazkiak hobetzeko eta zuzentzeko, argitasunari begira.

Zuzenbidearen arloan, zentzu hertsian, lan asko egin da euskara ahalik eta argienean idazteko. 1997an *Euskara, zuzenbidearen hizkera* liburua argitaratu zen; beranduago, 2004an *Hizkera juridikoa eta itzulpengintza: euskararen norabideak*; eta, 2009an *itzulpen estrategiak, gaztelaniazko testu juridikoak eta administratiboak*. Aurrerapen handiak ekarri zituzten liburuak dira.

7. irudia. XXXXXX

Teknologia hobekuntzekin batera hizkera juridiko argian aurrera egiteko helburua zuten web orriak egin ziren. Horren adibide, Iusplaza² web orria dugu, zuzenbidearen webgunea, euskaraz. Eta beste adibidea, gertuagokoa duguna, UPV/EHUko zuzenbide fakultateko web orria Euskara juridikoaren ataria³ izena duena. Web horri horietan zuzenbideko idatzi eta komunikazioak euskaraz ahalik eta modu argienean idazten laguntzen da.

² Iturria: <http://www.iusplaza.com/>

³ Iturria: <https://www.euskara-juridikoa.eus/>

4. Dokumentu juridikoak

Atal honetan, dokumentu juridikoak zer diren azalduko ditut. Ondoren, dokumentu juridikoak idazteko eta diseinatzeko irizpide orokorrak emango. Izan ere, erredakzioaren argitasunaz eta ulergarritasunaz haratago, testuaren diseinuak ere argitasuna handia eman diezaioke testuari. Horregatik, atal honetan, testu juridikoak idazteko eta diseinatzeko irizpide orokorrak aztertuko ditut. Horrez gain, testuak diseinatzeko garaian oso gertutik bizi dugun egoera bat ere aztertu nahi dut, testu elebidunen diseinua. Euskal Herrian euskaraz eta gaztelaniaz idazten diren dokumentu asko daude, eta diseinuak garrantzi handia du, diseinuarekin gauza asko nabarmentzeko aukera baitago hitzak erabili gabe.

4.1. Zer dira dokumentu juridikoak?

Dokumentu juridikoak zuzenbideko ikerketarako, arauen sorrerarako edo arauen aplikaziorako informazio juridikoa zabaltzen duten dokumentuak dira. Dokumentu mota horiek ezaugarri bereziak dituzte.

- Iturri oso zehatzetik etorritako dokumentuak dira, dokumentua organo zehatzek ematen dituzte eta sarritan aldizkari ofizialetan argitaratzen dira.
- Dokumentu tipifikatuak dira. Dokumentu tipifikatuak egite edo ez egite zehatzak xedatzen dituzten dokumentuak dira, ondoren zigor edo isun bat ezartzeko.
- Segurtasun handiko dokumentuak dira, bertan esaten dena egia dela baieztatzeko kontrol handia dute, dokumentu hauengan konfiantza asko jartzen baita.
- Indarrean denbora tarte baterako egoten dira, izan ere, beranduago argitaratzen den dokumentu batek aurreko bat edo gehiago derogatu ditzake.
- Dokumentu juridikoetan erabiltzen den hizkera, orain arte ikusi dugun bezala, berezia da. Zehatza da eta herritarrentzat nahasgarria izan daiteke, baina aurrerapausoak egiten ari dira hizkera hau argitzeko eta herritarrengana ahalik eta gehien gerturatzeko.

- Dokumentu hauek aditzera ematera oso garrantzitsua da, agintzen dutena praktikan lehen bait lehen jartzeko. Publizitate hau aurrera eramateko estatuak aldizkari ofizialak erabiltzen ditu.
- Zehaztutako egiturak erabiltzen dira dokumentu juridikoak idazterakoan.

Esate baterako, sententzia edo dokumentu araugile bat ematerako garaian, epaileek aurrez zehaztutako egiturak erabiltzen dituzte. Hauen adibide gisa, ikusi 8. eta 9. irudiak:

8. irudian agertzen den dokumentu araugileak ondorengo egitura jarraitzen du:

- Izenburua: zenbaki ofiziala, maila, onartze data eta arauaren izena agertzen dira.
- Arrazioen azalpena: araua onartzearen arrazioen azalpena ematen da.
- Arauaren alderdi positiboa jasotzen du, bere mailaren, luzeraren eta egituraren arabera arabera titulu, atal edota artikuluetan bana daiteke
- Xedapenak: gehigarriak, derogatzaileak, iragankorrak eta amaierakoak izan daitezke, eta arauaren aplikazioa eta honen eraginak zehazten dituzte.

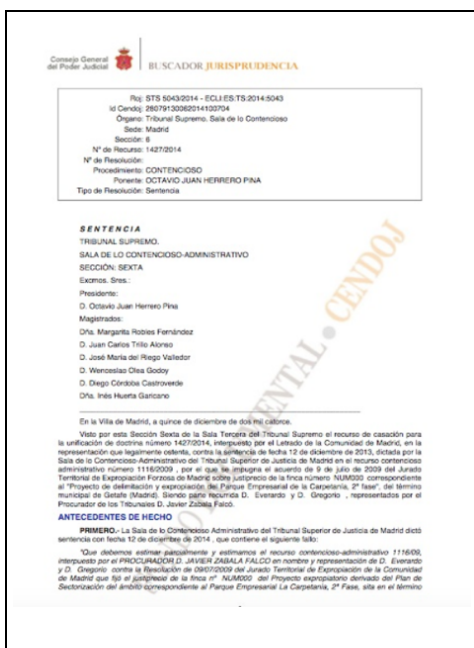
8. irudia. Estatuko Aldizkari ofizialeko dokumentu araugilea (Pagola, 2015)

9. irudian agertzen den sententziak ondorengo egitura jarraitzen du:

- Goiburua: auziko partaideen, salatzaila eta salatua; magistratu eta txostengilearen datuak agertzen dira. Baita auziaren zergatia eta data ere.
- Egitateak edo aurrekariak: epaitzen ari den egitatea azaltzen du eta epaiketaren nondik norakoak.
- Oinarri juridikoak: epaiketan aplikatu diren lege eta doktrina printzipioak azaltzen dira.
- Sententza: zati xedatzailea da.

9. irudia. Sententzia (Pagola, 2015)

Ikusi ditugun adibideetan, agian pentsarazi dezake, egiturak eskaintzen duenaz gain ez dagoela asko idazteko. Edonola ere, egitura nahiko osatuak aurki daitezkeen arren, asko izaten da idazteko. Gainera, idatzi behar dena tentu handiz idatzi beharrekoa da, aurrez esan dugun bezala, ahalik eta zehaztasun handiena mantenduz eta modu argian.

4.2. Dokumentu juridikoak egiteko irizpide orokorrak

Ez da lan erraza dokumentu juridikoak egitea, hare gutxiago modu argian eta herritarrek ulertzeko moduan. Edonola ere, dokumentu argiak eta ulerterrazak egitea eguneroko lana izan beharko luke. Horregatik, informazio iturri desberdinak arakatu ondoren, dokumentu juridikoak egiteko irizpide batzuk bildu ditut. Bi ataletan banatu ditut, izan ere, dokumentuak modu argian eta ulerterrazean idazteaz gain, oso garrantzitsua baita dokumentuari diseinu egoki bat egitea, irakurlea erakartzeko eta irakurterraza suertatzeko.

4.2.1. Idazteko irizpideak

Pertsona bati abokatu batek bezala pentsatzen duela esatean, pertsona horrek azti jokatu zuela esan nahi zen, baina abokatu batek bezala idazten duela esatean, modu luze eta nahasgarrian idatzi zuela esan nahi zen. Zuzenbide arloan ikasten duten eta lan egiten dutenentzat esaera desatsegina izan daiteke, baina egia da orain arte herritarrarentzat dokumentu juridiko bat irakurtzea lan zaila eta nahaskorra izan dela. Edonola ere, aldatzen doa pixkanaka, ekintza asko ari dira aurrera eramaten arazo hori konpontze aldera: hizkera juridikoaren modernizazioa, zuzenbideko graduko ikasketan gaitasun linguistiko eta komunikazio gaitasunei emandako garrantzia, etab.

Egoera horretan, jurista askok dokumentu juridikoak idazterakoan kontuan hartu beharreko irizpide orokorrak zehaztu zituzten, nik informazio iturri desberdinak baliatuz ondorengo dokumentu juridikoak idazteko irizpide orokorren pilaketa egin dut.

Shoschanak Zusmanek (*Destreza Jurídica*) 100 irizpide ematen ditu dokumentuak modu egoki eta argian idazteko. Irizpide guzti horiek 3 multzotan sailkatzen ditu. Lehen multzoan erredakzioaren erregela orokorrak biltzen ditu. Multzo horretan informazioaren transmisio eraginkorra bilatzen du, hau da, ematen den informazioa zehatza izatea, irakurlearentzako ulerterra eta erraz gogoratzekoa. Horretarako, gakoa idatzi aurreko denboran omen dago. Testu mota hauek idatzi aurretik gauza zehaztu behar baitira: zer esan nahi den, nola esan nahi den, lehen eta bigarren mailako ideien bereizketa, hartzailea zehaztea eta idazleak bere mugak zehaztea (denbora, esfortzua, gaia).

Behin hori guztia kontuan hartua, idazten hasi daiteke idazlea. Shoschanek dionez, erredakzioa bakarkako lana da, taldean idazteak nahasmena sor bait dezake. Ildo berean, ezinbestekoa bada dokumentua taldea idaztea, atal guztiak batera idaztea gomendatzen da, idazle bakoitzak idazteko zati desberdinetan banatzen bada, estilo desberdinak direla eta testua ulertzeko zaila izango da.

Bigarren multzoan, dokumentua idazteko beharrezko 3 urratsak azaltzen ditu: antolaketa, idaztea eta erreparatzea. Antolaketan kasuaren aspektu juridikoak aztertu behar dira, dokumentu juridikoaren sorrerarako helburua zehaztu eta bezeroaren beharrak aintzat hartu. Idaztean idazleak testuaren eskema egin behar du, ideiak lortu eta edukia testura argi egokitu. Erreparatzean testua irakurtzen denean irakurlearen lekuan jartzea gomendatzen du, eta alderdi horretatik aztertu ea helburua bete den, edukia argi azaldu den, erabilitako tonua egokia den, lengoia sinplea eta zuzena erabili den, eta irakurtzerako garaian sortutako zailtasunak eta zalantzak argitu eta zuzendu.

Hirugarren eta azken multzoan, argumentuak emateko erregelak azaltzen ditu. Oso garrantzitsua da irakurlea ezagutzea, irakurleak argudiatuko luken bezala argudiatzeko. Edonola ere, horrek ez luke efekturik izango oinarririk gabeko argudioak erabiltzen badira, horregatik, ezinbestekoa da oinarri sendoak dituen argudioak erabiltzea. Shoschanak dionez, ez omen dira kontrako gertakaria ezkutatu behar, baizik eta behar duen azalpena eman. Horrez gain, argudio gehiegi azaltzea ez da komenigarria, hobe da sendoenak soilik aurkeztea, bestela errepikakorra eta aurkariarekiko zantzu erasokorra dela uler daiteke. Azkenik, aurrez esandakoa biltzeko, esan behar da erredakzio onak bereizketa nabarmen bat egiten duela.

Gonzalezek (2014: 4-9) dokumentu juridikoak idazteko irizpideak ematerako garaian, Shoschanak esandakoen antzekoak aipatzen ditu. Baina, Gonzalezek gehienbat zehaztasuna nabarmentzen du. Izan ere, zehaztasuna estilo argi, erraz eta laburrekin lortzen da Gonzalezen ustez. Zehaztasuna jomugan duen estiloan hiztegian, ortografian eta gramatikan asko sakondu behar da. Hiztegian tentu handiz hautatu behar dira hitzak, zenbaitetan hitz bat edo beste bat erabiltzeak zehaztasuna eman diezaioke testuari. Ortografian, aurrez aipatu dugun bezala, puntuazio egokiak, beti ere, testu zehatzagoak idazten laguntzen du. Eta gramatikari

dagokionez, anbigutasuna saihestea ezinbestekoa da, horregatik izenordeak erabiltzerako garaian kontuz erabili, argi erakutsi nori egin nahi zaion erreferentzia.

Horretaz gain, hizkera sexista saihestu behar dela aipatzen du *Guía breve del prontuario de estilo para el Tribunal supremo* liburuak. Euskaraz ez dugu arazo hori, baina gaztelaniak bai, ordea. Genero maskulinoaren erabilera soila alde batera utzi eta genero femeninoa ere barneratu behar da. Esate baterako, *juez/jueza; magistrado/magistrada; Sr./Sra.; etab.*

Hainbeste arauen artean, tarteka testuak dotorezia galtzen du. Cazorlak (2013: 107) garrantzi handia ematen dio testuaren dotoreziari. Testuak irakurlea erakartzea eta gustura sentiaraztea ezinbestekoa baita. Dotorezia, sinpletasun eta argitasunaz gain, grazia eta zintzotasunarekin lortzen da.

Hau guztia esanda, azken irizpide gisa, Lopezek (2002: 59) esandakoa azaltzea geratzen zait. Lopezek aurrekoek esandakoaz gain, aurrekoek aipatu ez duten beste irizpide bat zehazten du. Batasuna. Esaten den guztiak norabide bat izan behar duela dio, testuan idazten den guztiak helburu berdin bat izan behar duela. Ideia guztiak bat joan behar dira. Modu horretan, testuak indarra hartzen du eta ideia eta argudio bakoitzak sendotasun handiagoa izango du.

4.2.2. Diseinatzeko irizpideak

Dokumentu juridikoen diseinuak ere berebiziko garrantzia du. Lehen garrantzia ez bazuen ere, 1983an John Waltonek sortu zuen Clarity elkarte pixkanaka garrantzia eman zion testu argiak egiteko atal honi. Izan ere, elkarte honek hizkuntzatik haratago, beste zenbait alderdiei erreparatzen die testuak egiterako garaian: ideien egitura, tipografia, egitura, koloreak, tonua, etab.

Materialaren aurkezpena garbi idaztearen eragin antzekoa du testu argia egiterako garaian. Gaur egun, teknologia aurrerapenei esker, edozein ordenagailutan testu argiak modu egokian diseinatzeko aukera dago. Horretaz gain, testua argiagotzea izan dadin eta irakurleari testua ulergarriagoa egiteko grafikoak, argazkiak eta eskemak barneratu daitezke testuetan. Edonola ere, gauza guztiek badute bere neurria eta ez da komenigarria testua grafikoak eta argazkiak betetzea.

Jorge Mirasek (2003: 6) ondorengo ideia erabilgarri aurkezten ditu dokumentu juridikoak diseinatzeko:

- Orriaren hautaketatik hasita, gardenegia ez den orri mota bat gomendatzen du.
- Tipografian, kontuz ibili behar da eta alde batera utzi hizki tipoa gustuaren arabera hautatzea. Argitasuna bilatzen dugunez, ahalik eta egokien irakurtzen tipo bat hautatu behar da. Irakurlerentzat erraza izan dadin irakurtzea Irakurlea erraz nekatuko ez duen tipoa eta irakurlerentzat erraza izan dadin irakurtzea.
- Irakurleari gehien laguntzen dion aspektua lerro arteko neurria da, erabiltzen den letra tipoaren arabera lerro arteko neurriak handiagoa edo txikiagoa izan beharko du, zuri uni handiegirik ez egoteko, eta ezta lerro batetik bestera leku gutxiegi ere.
- Alboko marjinak ere kontuan hartzekoak dira. Irakurleak burua ahalik eta gutxien mugitu beharko luke, era horretan irakurketan gehiago kontzentratuko litzake.
- Azkenik bereizketa tipografikoak aipatzen ditu (**Iodia**, LARRIZ, *letra etzana*, azpimarratua, etab.)

Azken ideia hori, bereizketa tipografikoena, sakonago aztertzen du Auzitegi Gorenak argitaratutako *Guía breve del prontuario de estilo para el Tribunal supremo* liburuan.

Letra larri eta xeheak nola erabili azaltzen du, noiz idatzi behar den dena larriz, noiz hasi behar den hitza larriz, etab. Titulu eta karguak beti xehez idazten dira, adibidez, abokatu, epailea, prokuradorea, etab. Edonola ere, kargu edo titulua instituzio bati lotua badoa larriz idatzi beharko da lehen hizkia, Gobernuko presidentea, Madrilgo alkatea, besteak beste. Ildo berean, entitate, organismo, instituzio eta organo judicial eta haien kideak lehen hizki larriz idatziko dira, Unibertsitatea, Bankua, Administrazioa, Auzitegi Goren, Lehen Instanzia, etab.

Letra mota eta neurriari dagokionez, sententzietan erabili beharreko letra mota “arial” dela zehazten du. Eta neurria, oinarritzko testuarena 12 izan behar da; 10 sententzian barneratzen diren ekintza prozesalen inguruko gauzak idazteko; eta, 16 sententzia eman duen organoa, sala eta sententziaren zenbakia idazteko. Horrez gain, sententzian zehar, lerroen arteko neurriak 1,5 izan behar du.

Letra lodi, etzana eta azpimarratuari dagokionez, letra mota horien erabilera urria gomendatzen da, asko erabiliz gero irakurlea nahasteko aukera baitago. Letra lodia sententzietan beharrezko elementuak bereizteko erabiltzen da, esate baterako, erabakia, egitateak, etab. Letra etzana, azpituduak idazteko erabil daiteke, baina gehienbat latinismoak idazteko erabiltzen da, latinismoak beti letra etzanaz idatzi behar baitira eta ez kakotx artean.

Edonola ere, abokatu bulegoek beraien idazkietan, bereiziko dituen estiloa erabiltzen dute. Esate baterako, Garrigues bulegoak bere estilo-liburuan dokumentu juridikoak ebazteko irizpideak ematen ditu. Adibide gisa, kapituluaren ondorengo mailaketa egiten du:

MAILA 1: << TIMES NEW ROMAN>>, LARRIZ, LODIA, 12.

1.1. Maila 2: <<Times New Roman>>, xehez, lodia, 11.

1.1.1. Maila 3: <<Times New Roman>>, xehez, fina, 11.

(i) Maila 4: <<Times New Roman>>, xehez, fina, 11.

(a) Maila 5: <<Times New Roman>>, xehez, fina, 11.

4.3 Testu elebidunak eta euskararen nabarmentzea

Euskaldunak Europan bizi gara eta gure gizartea egitatez eta legez gizarte-
elebiduna da. Euskal Autonomia Estatutuak euskara eta gaztelaniaren arteko
koofizialtasuna ezartzen du, baita legegintzan ere (EAEren 6. art. eta 10/1982
Euskararen legearen 8. art.).

Aurrez ikusi dugun bezala dokumentu juridikoak diseinatzeko garaian, diseinuaren
arabera testu argiagoa egin dezakegu. Bada, testu elebidunetan, diseinuaz baliatuz
bi hizkuntzetako bat nabarmendu daiteke.

Diseinuari dagokionez, testu elebidunak 3 modu desberdinetan diseinatzen da:
euskarazko eta erdarazko testuak orriaren alde batean agertzea; euskarazko eta
erdarazko testuak orriaren alde banatan agertzea; eta, euskarazko eta erdarazko
testuak orri bat baino gehiagotan agertzea.

Lehen kasuari dagokionez, idazki motaren arabera hiru aukera daude:

- Inprimaki batzuetan datuak eskatzen dira, esate baterako, izen-abizenak, helbidea, telefonoa, etab. Kasu horietan, hobe da bi hizkuntzak bata bestearen ondoan jartzea, izan ere, modu horretan datuak behin eman behar ditu eta ez du hizkuntzen artean aukeratu behar.

Adibidez:

Izena/Nombre:

Abizenak/Apellidos:

- Idazkiak testu labur-laburrak baditu, oharra, besteak beste. Kasu honetan orrialdearen goiko aldean jar dezakegu testua hizkuntza batean, eta beheko aldean beste hizkuntzan.
- Idazkia orriaren alde batean sartzeko modukoa bada, esate baterako, gutuna, ofizioa, bilera-ideia, etab. Administrazioan sarritan zutabeetara jotzen da. Ezker aldean hizkuntza batean eta eskuin aldean beste hizkuntzan.

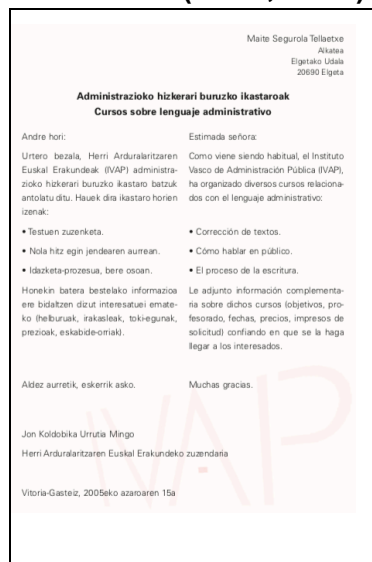
Adibide 10. irudian:

Bigarren kasuari dagokionez, euskarazko eta erdarazko testuak orriaren alde banatan agertzen denean, hizkuntza bakoitzeko orrialde batean jartzea besterik ezin da egin.

Hirugarren kasuari dagokionez, Euskarazko eta erdarazko testuak orri bat baino gehiagotan hartzen badute, bi irtenbide daude; beti ere, idazkeraren luzera aintzat hartuta:

- Testuak orri gutxi hartzen baditu, dekretua, erabakia, besteak beste. Oraindik ere bi zutabeak egokian izan daitezke.
- Testua luzea bada, esate baterako, txostenak, aktak, liburuak, etab. Egokiagoa da orrialde ezberdinak erabiltzea: ezkerreko orrian hizkuntza bat, eta eskuinean bestea; edo liburuaren aurrealdean bat, eta atzealdean, ipurdiz gora bestea.

10. Irudia. (IVAP, 2006)

Edonola ere, diseinuaren bidez, posible da bi hizkuntzetako bat nabarmentzea. Horrela beraz, euskara nabarmentzeko hiru bide nagusi daude, kolorearen erabilera alde batera utzita, kokapena, tipografia eta osagai komunak.

Lehenik, kokapena dago. Kokapena hiru egoeratan aztertuko dugu: elkarren ondoan doazen hitzak, zutabeak eta orrialdeak:

- Elkarren ondoan doazen hitzetan, hizkuntza bat nabarmentzeko, aurrean edo gainean nabarmendu nahi den hizkuntza jarriko da. Adi nola nabarmentzen den euskara adibide honetan:
Izena/Nombre:
Abizenak/Apellidos:
- Zutabeen kasuan, ezkerreko zutabearen jartzen den hizkuntza nabarmenduko da, begiek, bere, alde horretara jotzen baitute zuzenean. 8. irudian ikus daiteke adibidea.
- Orrialdeen kasuan, bi orrialde baldin baditugu parean, ezkerrekoa bikoitia eta eskuinekoa bakoitia, eskuinekoak omen du lehentasuna. Modu horretan iragarkiak eta publizitate argitaratzerakoan garestiagoa izaten da argitalpena eskuineko orrialdean egitea ezker aldekoan baino.

Tipografiak ere badu bere eragina, batetik, neurria erabil daiteke hizkuntza bat nabarmentzeko. Noski nabarmendu nahi den hizkuntza letra handiagoan idatziko da. Bestetik, letra-mota. Letra hiru modu desberdinetan erabil daiteke, **lodia**, zuzena, edo *etzana*. Hierarkia dago hiru letra mota horien artean. Lehena nabarmenena eta azkena apalena, irakurtzeko zailena azken hau baita.

Modu horretan tipografiaz baliatuz euskara nabarmentzeko neurria edo letra mota erabiliko genuke:

ZIURTAGIRIA
CERTIFICADO

ZIURTAGIRIA
ZIURTAGIRIA

Azkenik, osagai komunak aipatu ditugu lehen, baina, zer dira? Bi zutabetan idatzitako testuetan, berez hizkuntza bietan errepikatu beharko genituzkeen osagai batzuk dauzkagu, esate baterako, hartzailearen datuak, data, etab. Euskara

nabarmentzeko modu bat hori izan daiteke, osagai komun horiek guztiak euskara hutsean agertzea.

lido horretan, Euskararen Legea aztertzen badugu, ondorengo artikuluekin egingo dugu topo:

- 1. artikulua: Euskal Herriko Autonomia-Elkartean egon daitezten Herri-Agintaritzagatikako edozein aginte araupide edo erabaki ofizialek **bi hizkuntzetan** egon beharko dute zabalkunde ofiziala egiteko.
- 2. artikulua: Euskal Herriko Autonomia-Elkarteango herri-agintariek esku hartu dezaten egintza guztiak, bai arduralaritza-mezu eta adierazpenak ere, bi hizkuntzetan egon beharko dute.

Hortik, bi ondorio nagusi atera daitezke: alde batetik, legearen aurrean bi hizkuntzak ofizialak direla eta maila berekoak: beste aldetik, inon ez da aipatzen itzulpena egitea nahitaezkoa denik, ezta itzulpena egitekoan zein behar den jatorrizko testua ere. Egoera horretan, gaur egun, idazkera-estrategia berri bat sortu da, Kanadako administrazioan, hain zuzen ere. Korredakzioa izena du. Teknika horrekin, testua ez da itzultzen, zuzenean bi erredaktore ditu, eta bakoitzak ondoen menderatzen duen hizkuntzan idazten du. Edonola ere, diseinu arazoak sor ez daitezten, bi erredaktoreak ados jarri behar dira testuaren helburu, estilo, aurkezpen, hiztegi, tonu eta gainerakoetan. Negoziaketa ondo egin bada, bi testuen egiturak antzekoak izango dira eta testu elebidunaren aurkezpen eta estiloa egokia izango da, eta aurrez aipatutako moduren batean aurkeztuko da.

Korredakzioaren bidez, bi hizkuntzetan zehaztasun eta argitasun handia mantentzen da, testu bat hizkuntza batetik bestera itzultzean zehaztasuna eta argitasuna galtzeko aukerak baititu. Gainera, erredaktoreen negoziaketak bi testuen antzekotasuna dakarrenez, eskura uzten dute hizkuntza bat ala bestea nabarmentzeko aukera, Hona hemen koerredakzioaren bidez idatzitako testu elebidun baten adibidea, noski, euskara nabarmenduz:

11. irudia. testu elebidun estandarizatuaren adibidea (IVAP, 2006)

JAKINARAZPENA ENBARGATZEKO PROBIDENTZIA	NOTIFICACIÓN PROVIDENCIA DE EMBARGO
Zerga-bulego honetan premiamenduzko espedientea tramitatzen ari gara zure aurka, Gipuzkoako Foru Aldundiarekin zorretan zaudelako. Espediente horretan, Zerga Bulegoko buruak enbargatzeko probidentzia eman du zure aurka. Jakinarazpen honekin batera erantsita doakizu probidentzia, eta berorren bidez zure ondasunak eta esku-bideak ENBARGATZEKO AGINDUA EMAN DA.	En esta Oficina Tributaria se está tramitando contra usted un expediente de apremio, por su deuda con la Diputación Foral de Gipuzkoa. Dentro de este expediente, el Jefe de la Oficina Tributaria ha dictado la providencia de embargo que se adjunta a esta notificación. Mediante dicha providencia SE HA ORDENADO EL EMBARGO de sus bienes y derechos.
Zein errekurtso aurkez ditzakezu? Erabaki horren aurka, bi hauek aurkez ditzakezu: • Beraztertzeko errekurtsoa (Gipuzkoako Foru Aldundiko Zerga Bulegoak Koordinatzeko unitateburuari).• Erreklamazio ekonomiko-administratiboa (Gipuzkoako Foru Auzitegi Ekonomiko-Administratiboari). Ezin dira biak aldi berean aurkeztu, eta hamabost egun dituzu bata edo bestea jartzeko, jakinarazpen hau jaso eta hurrengo egunetik kontatzen hasita. Nolanahi ere, jakin ezazu, errekurtsoak aurkeztu arren, erabakiak aurrera egingo duela, baldin eta Zerga-bilketa Erregelamenduan ezarritako baldintzak betetzen ez badira.	Recursos Contra el acuerdo usted puede interponer: • Un recurso de reposición (dirigido al Jefe de la Unidad de Coordinación de Oficinas Tributarias de la Diputación Foral de Gipuzkoa).• Una reclamación económico-administrativa (dirigida al Tribunal Económico-Administrativo Foral de Gipuzkoa). No puede presentar estos dos recursos al mismo tiempo, y, para interponer cualquiera de ellos, tiene usted un plazo de quince días, contados a partir del día siguiente al de recibir esta notificación. Sin embargo, tenga en cuenta que, aunque usted recurra, el acuerdo seguirá adelante a no ser que se cumplan las condiciones del Reglamento de Recaudación.

5. Txosten juridikoak

Atal honetan, dokumentu juridiko mota zehatz batez arituko naiz, txosten juridikoaz, hain zuzen ere. Zer den azalduko dut, zertarako balio duen eta zer helbururekin egiten den. Ondoren, txosten juridiko bat nola egin behar den azalduko dut. Gainera, txostena egitean aurrez azalduko irizpideak kontutan izango ditut ahalik argiena izan dadin. Atal honetan, aurrez aipatutakoa praktikan jartzen ahaleginduko naiz.

5.1. Zer dira txosten juridikoak?

Txosten juridikoak dokumentu juridikoak dira. Txostenetan, aditu batek, gai zehatz baten inguruko ikerketa bat egiten du prozesu judizialean izan daitezkeen zalantzak argitzeko. Esate baterako, epaiketetan sarritan erabili izan ohi dira, epaileei ahalik eta informazio gehien emateko egitateak hobeto ulertzen laguntzeko. Helburu horrekin, aditua bere ezagutza eta teknikaz baliatzen da bere balorazioak eta gomendioak emateko. Edonola ere, oso garrantzitsua da txostena ahalik eta argien aurkeztea, askotan txostenek eragin handia izaten baitute epaietan. Hortaz, informazioa argi eta zehatz ematea behar-beharrezkoa da.

Ulertu daiteke lan profesional bat egikaritzen duen edozein herritarrek izan dezakela aditu. Zorionez, epaileek aditu gaituak aukeratzen dituzte hauek erakutsi dituzten ikasketen arabera. Baina, epaileek ez dituzte edonolako ikasketak dituzten adituak aukeratuko, instituzio publiko batek bermatutako ikasketak dituztenak baizik. Izan ere, txosten juridikoak berebiziko garrantzia duen objektua bihurtu da prozedura judizial askotan.

Txosten juridikoen inguruan honakoa dio Ley de enjuiciamiento criminaleko 456 artikulua: *el juez acordará el informe pericial cuando, para conocer o apreciar algún hecho o circunstancia importante en el sumario, fuesen necesarios o convenientes conocimientos científicos o artísticos*. Artikulu horren arabera, epaileak eskatuko du txostena epaiaren inguruko egitate baten inguruko informazio gehigarria eskuratzeko.

Txostenen bitartez, epaiketa prozesuari epaileak ez duen esperientzia maila oso handia gehitzen zaio eta, horretaz gain, epaileak baloratu beharko dituen egitateen ezagutza eta hauen inguruabarrak ezagutzea errazten da. Epaiketa prozesuaren

parte ez den pertsona batek gai baten inguruan duen jakituria azaltzean datza, beti ere informazio baliagarria emango gu epailearentzat

Climent, Garrido eta Guardiolaen ustetan (2012: 35) epaiketetan bi frogabide nagusi bereizten dira. Batetik, egitate puruak ditugu, frogabide mota honetan aitortpenak eta lekukoen adierazpenak aurki ditzakegu, besteak beste. Bestetik, txosten juridikoak ditugu, frogabide mota honetan gai baten inguruko aditu eta profesionalen egindako ikerketek dute pisua.

Ondorioz, txosten juridiko guztien oinarritzko ideia da gai baten inguruan aditua den pertsona batek, epaiketa prozesutik at dagoena, epaileak eskatutako egitate baten inguruko ikerketaren txostena ematea. Hortaz, adituak epaileari eta epaiketako bi alderdiei laguntzen die, delituaren inguruabar guztiak hobeto baloratzeko eta modu horretan epai justuago bat lortzeko.

5.2. Nola egin behar dira txosten juridikoak?

Txosten juridikoak nola egin behar diren jakiteko aditu baten azalean jarriko gara, berdin dio zein arlotan. Jakin beharrekoa da Espinosaren arabera (2013: 43), txostena egitea zehaztasun handia eskatzen duen lana dela, ez du egitura itxirik, modu horretan txostenaren egitura eta forma ulergarritasunari eta egiazkotasunari zuzenduak daude. Gainera, kontuan izan behar da, ulergarria izan behar dela idazten den gaiaren inguruan ezer ere ez dakitenontzat; beraz, argi, zehatz eta sinple idatzi behar da, testuan teknizismo gehiegi barneratu gabe, hauek irakurketa zailduko baitute.

Ez da 300 orriko txostena egin behar, ezta ere 3 orrikoa. Zailtasunaren arabera, neurri egokia 16 – 18 orri bitartekoa dela dio Espinosak.

Txostena egiterako garaian, oso garrantzitsua da, xehetasunik alde batera ez uztea, ezta gezurra den daturik sartzea ere. Beti adituak bere ustez aurkeztu zaion zalantzaren inguruko komunikazio objektiboena eman behar du. Izan ere, txosten hori beste aditu baten aztertu dezake, eta honek, bere lana ongi eginda, aurrekoak gaizki egindako daturik aurkituko balu, arazoak izango lituzke txostena aurkeztutako adituak.

Idazteko estiloari dagokionez, Rodriguezek dioenez (2017: 70) adituak zenbait ideia oso argi izan behar ditu hartzaileak ahalik eta ondoen uler dezan txostena: hartzailea zein den, zein galderari eman behar dion erantzuna, zein eta zenbat informazio duen eta zein den aztertu beharreko objektua. Behin ideia hauek zehaztuta adituak hariari bete betean helduko dio. Orain argi eta zuzen idaztean dago erronka. Horretarako irizpide batzuk ematen ditu:

- Zirriborro batekin hasi. Behin betiko testua lortzeko, lehenik zirriborro bat idatzi behar da eta pixkanaka argitasuna eta zuzentasuna emango dioten aldaketan egin.
- Berrirakurtzea hartzailea izango balitz bezala. Ariketa horren bidez, idazteko estilo sinplea lortzen da.
- Zuzenean hariari heldu. Ez sartu beharrezkoa ez den informaziorik eta ez egin sarrera luzeegirik.
- Lexiko sinplea. Ez errepikatu hitzak gehiegi, ez erabili sinonimo zailak, hitz luzeak saihestu eta beharrezkoak diren teknizismoak erabili. Saiatu erabiltzen den hiztegiak ahalik eta zehaztasun handiena izatea. Eta, saihestu siglen gehiegizko erabilera.
- Paragrafo motzak erabili.
- Esaldi luze eta motzak txandakatu. Modu horretan, irakurleari irakurketa ez zaio monotonoa egingo.

Egiturari dagokionez, DAS taldekoen web orri ofizialean jartzen duenez, txosten juridikoek ondorengo datuak jaso behar dituzte:

- Txostenaren hartzailearen datuak edo txostena egitea eskatu duen pertsonaren datuak.
- Ikerketaren objektuaren datuak, izan ere, adituaren eta hartzailearen artean oso argi geratu behar du zertarako behar den txostena eta horrek, noski, dokumentuaren nondik norakoak zehaztuko ditu.
- Egitateen deskribapena. Epaietako egitateak aipatzea beharrezkoa da, gertatu dena argitzea baita helburua. Beraz pauso hau oso garrantzitsua da txostenaren oinarriak finkatzen hasteko.

- Egiaztapenen azalpena. Adituak azterketak, laginak hartzeak eta gainerako egiaztapenak egin beharko ditu, prozesu judizialean sortu diren zalantzak argitzeko. Edonola ere, froga horiek txostenean jartzea ez da nahikoa, epailea eta alderdiak ez baitira gai horretan adituak. Hori dela eta, egiaztapenak aurkezteaz gain, horien azalpena eman behar du. Noski, epaileak eta alderdiek ulertzeko moduan.
- Erabilitako baliabideak. Adituak erabiltzen dituen oinarri edo irizpideak dira txostena egiteko eta irizpide horiek eskuarki erabiltzen direnak izan beharko dira txosten mota hori egiterako garaian.
- Ikerketatik ateratako ondorioak. Esate baterako, etxebizitza baten egitura akatsak ikertzen badira, bertan ageri diren akats motak zehaztu beharko dira, akatsen sorburua zehaztu, akatsak konpontzeko egon litezkeen konponbideak aurkeztu eta konponketa horien zenbatekoak.
- Dokumentu edo informazio gehigarria. Txosten juridikoaz gain aztertutako dokumentu guztien kopiak ere barneratu daitezke txostenean.
- Adituaren datuak, sinadura, eta txostenaren data. Txostenaren amaierako zatian adituaren datuak barneratzen dira, txostena aurrera eramanez deneko data eta, azkenik, adituaren sinadura.

Egitura hori oso osatua eta egokia bada ere, badira formula sinpleagoak ere, eta egokiak gainera. Horren adibide dugu Briz, A. (2018) proposatzen duen egitura:
Indizea

- Aurrekariak
- Txostenaren objektua
- Txostenaren garapena
- Ondorio eta gomendioak
- Firma eta data

Egitura sinpleago horrekin Brizek lortu nahi duena da irakurlea txostenean erraz kokatzea. Une oro, zer irakurtzen dabilen jakitea eta haria ez galtzea.

Hau guztia esan ondoren, txosten juridikoaren adibide bat aztertuko dut, prozedura judizialtan aurkezten diren txosten juridikoa, hain zuzen ere. Ondorengo irudietako txosten juridikoak aurrez aipatutako datuak jasotzen dituen aztertuko dut.

12. irudia. txosten juridikoa baten azala eta aurkibidearen adibidea (Espinosa, 2013)

<u>INFORME PERICIAL</u>	ÍNDICE
ASUNTO: PETICIONARIO: Procedimiento Judicial: N° del procedimiento Fecha del informe: xx de xxxxxxxx de 20xx PERITO:	1.- IDENTIFICACIÓN DEL PERITO 1.1.- Identificación del Perito. 1.2.- Juramento-Promesa. 1.3.- Razón de Ciencia. 2.- ANTECEDENTES 2.1.- Identificación del Solicitante del encargo. 2.2.- Cronología de la intervención. 3.- OBJETO DE LA PERICIA 3.1.- Objeto de la pericia. 3.2.- Descripción del Objeto. 3.3.- Motivo de la Pericia. 3.4.- Situación del Objeto de la Pericia. 4.- CAUSANTE 4.1.- Identificación del Causante. 5.- DOCUMENTACIÓN E INFORMACIÓN 5.1.- Documentación e información aportadas por el solicitante. 5.1.1.- Documentación aportada. 5.1.2.- Información aportada. 5.2.- Documentación e información obtenidas por el Perito. 5.2.1.- Documentación obtenida. 5.2.2.- Información obtenida. 6.- CARACTERÍSTICAS DEL BIEN 6.1.- Características del bien. 7.- DETERMINACIÓN DEL VALOR DEL BIEN / EL MÉTODO EMPLEADO 7.1.- Determinación del valor de reposición del bien 7.2.- Determinación del valor real o venal bien 7.3.- Método empleado para el cálculo. 8.- CONCLUSIONES 9.- RECOMENDACIONES 10.- FIRMAS, SELLOS Y VISADOS 11.- ANEXO

12 irudian txosten judizial bat dugu. Irudiaren alde batean txostenaren azala dugu eta beste irudian aurkibidea, horrek txosten juridikoaren atal guztiak erakusten ditu, beraz txostenaren edukia zein den jakiteko ez da beharrezkoa testu idatziko orri gehiago sartzea.

Ezkerreko irudian ikus daitekeen bezala, txosten judizialaren azala dugu. Bertan txostenaren zenbait datuak esanguratsu agertzen dira: zein gai den, zein izan den txostenaren eskaera egin duena (aurrez esan bezala, normalean epaileak egiten du eskaera hori), prozedura judizialaren zenbakia, txostenaren data eta adituaren datuak. Lehen orri horrek, esan daiteke txostena identifikatzeko datuak gordetzen dituela.

Eskuineko irudian, berriro ere adituaren datuak agertzen dira, baina, datuez gain, adituak legez jokatu duela zin egiten du. Epaiketako egitateak ere azaltzen dira, txostena irakurtzen duenak kasua ezagutu dezan. Ondoren, ikerketaren objektua eta ikerketaren zergatiak azaltzen dira, baita eragilearen datuak ere. Gero, ikerketaren informazioa ematen du eta beharrezko informazioa helarazten du. Azkenik, erabilitako metodoak azaltzen ditu eta adituak bere ondorioak azaltzen eta motibatzen ditu.

Azken puntuan ikus daiteke “anexo” izeneko atal bat. Bertan informazio gehigarria jasotzen da. Oso atal egokia da, gaiaren azterketarako erabakiorra ez den informazioa jasotzen baita. Modu horretan, azken atal horretan jasotzen bada informazio hori, ez dago arriskurik irakurlea nahasteko.

Egitura, orohar, zuzena eta argia dela kontsidera daiteke. Beharrezko informazioa jasotzeko atalak barneratzen baititu, eta ikusi berri dugun bezala, informazio gehigarria azken atalean jasotzeko aukera ematen du. Horretaz gain, tipografiari dagokionez, erabilitako marjinak eta letra tipoa argiak, sinpleak eta egokiak dira. Edonola ere, izenburuak nabarmentzeko egiten duen letra larrien erabilera gehiegizkoa dela iruditzen zait, nire uste apalean. Atal nagusien izenburuak idazteko letra larriak erabiltzen baitira egitura horretan, builaka ariko balitz bezala sentitzen dut nik.

Egitura horretan, letra tipoa mantenduz, atalen izenburuak letra larriz idatzi beharrean xehez idatziko nituzke eta nabarmentzeko letra lodia erabiliko nuke. Horretaz gain, azpi-tituluekiko hierarkia gehiago bereizi nahiko balitz, azpi-tituluak letra etzanaz idatziko nituzke edota izenburuen letra tamaina handitu. Horrela izango litzake, nire aldaketak egingo balira, aldaketa nabaritzeko 11. irudiarekin batera ipiniko dut:

13. irudia. txosten juridikoa *moldatua*

ÍNDICE 1.- IDENTIFICACIÓN DEL PERITO 1.1.- Identificación del Perito. 1.2.- Juramento-Promesa. 1.3.- Razón de Ciencia. 2.- ANTECEDENTES 2.1.- Identificación del Solicitante del encargo. 2.2.- Cronología de la intervención. 3.- OBJETO DE LA PERICIA 3.1.- Objeto de la pericia. 3.2.- Descripción del Objeto. 3.3.- Motivo de la Pericia. 3.4.- Situación del Objeto de la Pericia. 4.- CAUSANTE 4.1.- Identificación del Causante. 5.- DOCUMENTACIÓN E INFORMACIÓN 5.1.- Documentación e información aportadas por el solicitante. 5.1.1.- Documentación aportada. 5.1.2.- Información aportada. 5.2.- Documentación e información obtenidas por el Perito. 5.2.1.- Documentación obtenida. 5.2.2.- Información obtenida. 6.- CARACTERÍSTICAS DEL BIEN 6.1.- Características del bien. 7.- DETERMINACIÓN DEL VALOR DEL BIEN / EL MÉTODO EMPLEADO 7.1.- Determinación del valor de reposición del bien 7.2.- Determinación del valor real o venal bien 7.3.- Método empleado para el cálculo. 8.- CONCLUSIONES 9.- RECOMENDACIONES 10.- FIRMAS, SELLOS Y VISADOS 11.- ANEXO	Índice 1.- Identificación del perito 1.1.- Identificación del Perito. 1.2.- Juramento-Promesa. 1.3.- Razón de Ciencia. 2.- Antecedentes 2.1.- Identificación del Solicitante del encargo. 2.2.- Cronología de la intervención. 3.- Objeto de la pericia 3.1.- Objeto de la pericia. 3.2.- Descripción del Objeto. 3.3.- Motivo de la Pericia. 3.4.- Situación del Objeto de la Pericia. 4.- Causante 4.1.- Identificación del Causante. 5.- Documentación e información 5.1.- Documentación e información aportadas por el solicitante. 5.1.1.- Documentación aportada. 5.1.2.- Información aportada. 5.2.- Documentación e información obtenidas por el Perito. 5.2.1.- Documentación obtenida. 5.2.2.- Información obtenida. 6.- Características del bien 6.1.- Características del bien. 7.- Determinación del valor del bien / el método empleado 7.1.- Determinación del valor de reposición del bien 7.2.- Determinación del valor real o venal bien 7.3.- Método empleado para el cálculo. 8.- Conclusiones 9.- Recomendaciones 10.- Firmas, sellos y visados 11.- Anexo

Aldaketa horretan, argitasuna ematen dio, atalen arteko hierarkia mantentzen da, eta ez dago letra larrien erabilera ugaria. Hortaz, egitura horretaz baliatuz, eta egindako aldaketak aplikatuz, hartzailea edonor izanik erraza egingo zaio irakurtzea. Eta testuari dagokionez, aurrez esan bezala, atal bakoitza modu sinpleenean eta argienean idatzi behar da, teknizismoak ahalik eta gutxien erabiliz. Beti hartzailea kontuan izanda, ohikoena baita hartzaileak ikerketako gaiaz ezer ere ez jakitea.

Edonola ere, bada beste arrazoi bat, sinple, zuzen eta argi idazteko, hartzaileaz gain. Ahoz azaltzea. Izan ere, epaiketetan, noizbehinka txostenak ahoz azaltzen dira. Ahozko azalpenak txosten idatzietan oinarritzen dira, hori dela eta oso garrantzitsua da idatzizko txosten sinple eta zuzena idaztea.

Julio Garciak (2008) ondorengo estrategia proposatzen du txosten juridikoen ahozko azalpenerako. Ezinbestekoa da ahozko komunikazioko gaitasunak izatea, Salako tentsioa gogorra izaten baita. Baina, Garciak dioenez, sinesgarritasuna lortzeko eta epailea konbentzitzeko oinarritzkoena da idatzizko txostena ahalik eta argiena laburrena eta zuzenena izatea. Luzera kontuan hartzekoa da, bai txosten idatzian eta ahozko azalpenean. Adituak pentsatu behar du epaileak jada epaiaren inguruko orri asko irakurri dituela eta lekuko eta abokatuei entzun diela. Hortaz, informazioa ahalik eta zuzenen eta laburren eman behar da, betiere argitasuna mantenduz.

5.3. Adibide aplikatua

Lanean zehar aipatutako kontu guztiak eta azaldu berri ditudan ondorioak kontuan hartuz kontratazio publikoaren aholku-batzordearen osoko bilkuraren 18/2018 txostena aztertuko dut⁴. Txosten honetan EAEko natura-ondarea kontserbatzeko legearen aurreproiektua aztertze da aurreproiektuaren aldeko edo kontrako irizpena emateko.

Egiturari dagokionez, 5 atal bereizten dira:

- Aurrekariak
- Aldez aurreko gogoetak
- Edukia
- Ohar Juridikoak
- Ondorioak

Egitura sinplea da, egokia. Gaiari zuzenean heltzeko modukoa eta irakurleari irakurterraza egingo zaio. Tipografiari dagokionez, *Verdana* letra mota erabili dute. Normalean *Times New Roman* edo *Arial* erabiltzea gomendatzen da baina letra mota hori ere argia da, pertsonalki argia irudietzen zait.

Atalen izenburuak larriz eta lodiz idatzita daude. Nabarmentzeko letra lodiz idaztea egokia da eta baita letra tamaina handiagoa erabiltzea ere, baina izenburua ez nuke letra larriz idatziko. Horrez gain, izenburuak zenbaki erromatarrez zenbatzen dira. Garrigues estilo-liburuaren arabera, kapitulu gutxi badira ez dago arazorik, baina beti ohiko zenbakiak erabiltzea gomendatzen da, irakurlea ez nahasteko. Horregatik hori ere aldatuko nuke:

4

Jatorrizkoa:http://www.contratacion.euskadi.eus/contenidos/informacion/junta_asesora/eu_normativ/adjuntos/18_2018%20txostena%20Natura%20Ondare%20Kontserbatzeko%20Legea%20Plataforma.pdf

Originala

- I. AURREKARIAK
- II. ALDEZ AURREKO GOGOETAK
- III. EDUKIA
- IV. OHAR JURIDIKOAK
- V. ONDORIOAK

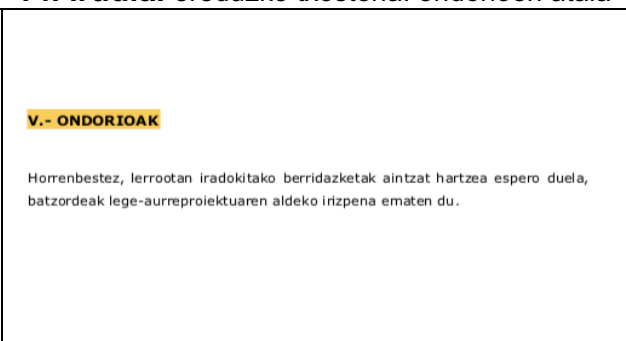
Moldaketa

- 1. Aurrekariak
- 2. Aldez aurreko gogoetak
- 3. Edukia
- 4. Ohar juridikoak
- 5. Ondorioak

Edukiari eta idazteko estiloari dagokionez, aipatzekoa da txostenaren helburua hasieran zehazten dutela, txostenaren izenburuaren azpian. Oso egokia iruditu zait, argi eta garbi uzten baitu adituaren jomuga. Oso egokia iruditu zaidan beste puntu bat ondorioa izan da. Zuzena, argia eta laburra da. Lerro t'erdian adierazten du adituak zein den bere ondorioa.

13. irudia. ereduzko txostena: helburua

14. irudia. ereduzko txostena: ondorioen atala

Horretaz gain, testua argi zuzen eta labur idatzia dago. Paragrafoak 5-6 lerro ingurukoak dira gehienez. Ideiak ondo lotuak daude, horretarako lokailu egokiak erabili dira haria ez galtzeko eta hizkuntza juridiko argia erabili da, herritarrek ere uler dezaten.

15. irudia. Erreduko txosten juridikoa: kohesioa

I.- AURREKARIAK.

Apirilaren 15eko 1/2014 Legegintzako Dekretuaren bidez onartu zen Euskal Autonomia Erkidegoko Natura Kontserbatzeko Legearen testuategina, lege horretan (ekainaren 30eko 16/1994 Legean) egindako aldaketak guztiak jasotzen zituena.

Horrenbestez, nolabaiteko antzintasuna duen legea da, zeina garaietara egokitzen joan baita, harik eta gaiari buruzko estatuko legearen azken aldaketek lege berri bat onartzera behartu duten arte, aurreko planteamenduak gainditzeko (Natura Ondare eta Biodibertsitateari buruzko abenduaren 13ko 42/2007 Legeaz ari gara, zeinaren aldaketak 2015ean eta duela oso gutxi, 2018ko uztailaren 20an, onartu baitira).

Bestalde, otsailaren 27ko 3/1998 Legeak, Euskal Herriko Ingurugiroa Babestekoak, baliabideen arloa nahiz ingurumen-politikako jarduketan zein tresnen antolamendua arautzen ditu. Haren II. Tituluan, zehazki I. Kapitulan, biodibertsitatearen gaia arautzen du, eta hori, definizioz, honako aurreproiektu honek lantzen duen natura-ondarearen kontzeptuaren barruan sartzen da. Lege hori indargabetezko irizpideak egiten ari dira, aurrerago ikusiko dugun bezala.

Gauzak horrela, lege honen irizpidezari ekiten diogu; haren aurreproiektuari buruzko zenbait txosten eta alegazio egin dira, eta Natura Ondare eta Klima Aldaketa Zuzendaritzak txostena egiteko eskatu zion batzorde honi, 2018ko irailaren 13an. Hona eskaera:

Idazteko estiroekin jarraituz, aipatu beharra dago, izugarritzko lana egin duela txosten hau idatzi duenak, aditzak ere aurreratu baititu. Aditza aurreratzeak irakurleari irakurtzeta errazten baitio.

16. irudia. Erreduko txosten juridikoa: aditza aurreratzea

Apirilaren 15eko 1/2014 Legegintzako Dekretuaren bidez **onartu zen** Euskal Autonomia Erkidegoko Natura Kontserbatzeko Legearen testuategina, lege horretan (ekainaren 30eko 16/1994 Legean) egindako aldaketak guztiak jasotzen zituena.

Edonola ere, badira zenbait gauza zuzenduko nituzkenak. Esate baterako, “apartatu” hitza erabiltzen du. Testuinguruari erreparatu, ez dago zalantzarik

txosteneko atal bati egin nahi diola erreferentzia. Hortaz, aldaketa bat hori bera izango litzake. Apartatu hitza erabili beharrean atal hitza. Beste aldaketa ere antzekoa da, “planteatu” hitza erabiltzen du. Aurrekoan bezala, erdarakada da, euskarazko hitz bat topatu behar da ordezkatzeko. Kasu honetan, planteatu beharrean, testuinguruaren arabera, agertu hitza erabiliko nuke.

18 eta 19 irudiak. Erreduko txosten juridikoa: zuzenketak

1. apartatuan xedatutakoari jarraikiz // 1. atalean
Batzordearen txosten-eskaeran planteatutako gaia // agertutako gaia

Zuzenketak egin baditut ere, txostena argia, zuzena eta laburra da. Gainera, testua 2018ko da, beraz, euskaraz testu juridikoak modu argi eta zuzenean idazten diren zalantza erabat argitu da. Lan handia egin da eta bere fruituak eman ditu.

6. Konklusio orokorrak

Izenburuak dioen moduan, dokumentu juridikoak idatzi eta diseinatzeko irizpide orokorrak identifikatzea eta aztertzea izan da lan honen helburua, baita dokumentu juridikoak idazterakoan erabili beharreko hizkera argia aztertzea ere, hizkera argiaren bilakaera historikoa ere aipatuz. Horretarako, lehenengo atalean XXI. mendeko juristak hizkuntza eta komunikazio alorrean dituzten erronkak aztertu dira, jurista berriak formatzen dituen formakuntza akademikoa ere aztertuz. Bigarren atalean, diskurtso juridikoaren ulergarritasunari buruzko kezka aztertu dira, zehaztasunaren era argitasunaren arteko lehia eta hizkuntza juridikoaren modernizazioaren bilakaera ere bai. Hirugarren atalean, dokumentu juridikoak zer diren aztertu dira eta horiek idazteko eta diseinatzeko irizpide orokorren sailkapen bat egin. Eta, hurrengo ataletan, dokumentu juridikoaren adibide den txosten juridikoa zer den eta nola bete behar den aztertu da, noski, aurrez aztertutako irizpideak jarraituz.

Honen bitartez, argi geratu da dokumentu juridikoak herritarrentzako ulerterrazak izan daitezen, diseinuak eta idazteko estilo argi eta sinpleak duen garrantzia.

Laburbilduz, ondorengo ideiak azpimarratuko nituzke:

- Juristen formakuntzan, komunikazio gaitasun eta gaitasun linguistikoek ez zuten garrantzi handirik, baina Espainian izandako hizkuntza juridikoaren modernizazio prozesua eta ulertzeko eskubidea dela eta, gaur egungo juristen formakuntzan hizkuntza eta komunikazio gaitasunek erabateko garrantzia hartu dute.
- Ulertzeko eskubideak, herritarrek edozein dokumentu juridiko ulertzea bermatzen du, hori kontuan izanik, hizkuntza juridikoaren erabileran zeinbait kezka sortu ziren, betidanik, nahasgarria eta iluna izan baizen. Edonola ere, apurka-apurka hizkuntza juridikoa sinpletzeko eta argitzeko irizpide ugari argitaratzen hasi ziren zenbait aditu.
- Ildo horretan, zenbait erronka nabarmentzen dira:
 - Zuzenbide graduiko ikasketa-planean hizkuntza eta komunikazio gaitasunei emandako garrantziak ekarriko dituen onurak baloratzea: hizkuntza juridikoaren sinpletze eta argitzearen auzia errotik konpondu

nahi bada, pauso egokia baita, ikasleen formakuntza gaitasun horiek asko lantzea. Urte batzuen buruan, ereindako haziaren fruituak jasotzea besterik ez da faltako.

- Hizkera juridikoan ikertzen jarraitzea: Dokumentu juridikoetan erabilitako hizkeraren ezaugarrian identifikatu behar dira, aurrera pausoak ematen ari diren ikusteko eta zuzendu beharrekorik balego, esan eta zuzentzeko.

Lan hau eginda atera ditudan ondorioei dagokienez, lehenik eta behin aitortu behar dut, lanarekin hasi aurretik ez nuela pentsatu dokumentu juridikoak egiterako garaian diseinuak eta idazteko moduak hainbesteko eragina izan zuenik. Ez nuen ulertzeko eskubideari buruz asko entzun eta ez nekien ezer hizkuntza juridikoaren modernizazioaren inguruan aurrera emandako ekimenen inguruan. Ez da asko ikusten den fenomeno bat, eta arlo honetan argi eta garbi ikusi da erakunde eta instituzio ugari norabide berean doazela hizkera juridikoaren sinpletzearen bila.

Gainera, izugarri gustatu zaizkit alor honetan unibertsitate eta hezkuntza organoek hartu dituzten erabakiak: ikasketa-planetan hizkuntza eta komunikazio gaitasunei emandako garrantzia, beste zenbait unibertsitatek sortutako ekimen berriak hizkuntza juridikoa modu argi eta sinplean erabiltzen erakusteko, etab.

Lan honen bidez espero dut dokumentu juridikoak modu argi eta sinplean idazten eta diseinatzen laguntzeko ale bat jarri izana aurrerapausoren bat egiteko, justiziaren eta herritarraren onerako, bi objektu hauen arteko distantzia murrizteko.

7. Erreferentziak

Bibliografia

- Administrazioa Euskaraz (1997). *Argiro idazteko proposamenak eta ariketak*. Donostia: Eusko Jaurlaritza.
- Administrazioa Euskaraz (1994). *Hizkera argiaren bidetik*. Donostia: Eusko Jaurlaritza.
- Administrazioa Euskaraz (1996). *IVAP estilo-liburua*. Donostia: Eusko Jaurlaritza.
 - Sarean eskuragarri: http://www.ivap.euskadi.eus/contenidos/informacion/euskalduntze_argit/eu_def/adjuntos/estilo_liburua.pdf
- Agirre, J. M. (2009). *Itzulpen estrategia: Gaztelaniazko testu juridikoak eta administratiboak*. Donostia: Eusko jaurlaritza
- Alzuguren, A. (2018). *Hizkera juridikoaren bidetik Ulertzeko Eskubidea Jomugan*. Donostia: UPV/EHU.
 - Sarean eskuragarri: <https://addi.ehu.es/handle/10810/30784>
- Benjamín, L. (2006). *En busca de la transparencia judicial*. Idatzi publikoa.
 - Sarean eskuragarri: http://www.notariado.org/liferay/c/document_library/get_file?folderId=12092&name=DLFE-11115.pdf
- Briz, A. (2018). *Manual de estilo para abogados*. Valencia: Tirant lo Blanch.
- Carretero, C. (2017). *La formación lingüística de los futuros juristas en España*. Bartzelona: Anuari de filología.
 - Sarean eskuragarri: <https://repositorio.comillas.edu/xmlui/bitstream/handle/11531/24755/20893-46600-1-SM.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Cazorla, L. M. (2007). *El Lenguaje Jurídico Actual*. Nafarroa: Aranzadi.
- Centro de estudios Garrigues (2006). *Libro de estilo Garrigues*. Nafarroa: Aranzadi.

- Climent, C. Garrido, V. eta Guardiola, J. (2012). *El informe criminológico forense*. Valencia: Tirant lo Blanch.
- Coloma, R. eta Agüero, C. (2012). *Los abogados y las palabras. Una propuesta para fortalecer competencias iniciales en los estudiantes de derecho*. Chile: Universidad Católica del Norte.
 - Sarean eskuragarri: https://www.researchgate.net/publication/262657236_LOS_ABOGADOS_Y_LAS_PALABRAS_UNA_PROPOSTA_PARA_FORTALECER_COMPETENCIAS_INICIALES_EN_LOS_ESTUDIANTES_DE_DERECHO
- Conde, J. (2009). *Lenguaje administrativo y derecho: lenguaje como aspecto de la actividad administrativa*. Nafarroa: Aranzadi.
- Espinosa de los Monteros, J. J. (2013). *Como redactar un informe Pericial*. Sevilla: NT Ibérica.
- Estalella, J. (2012). *El abogado eficaz. Cómo convencer, persuadir e influir en los juicios*. Madrid: La ley.
- Ezeiza, J. A. (2016). El perfil comunicativo de egreso en del grado en derecho: áreas y dimensiones competenciales. In: Diaz Román, A. eta Ramiro M^a. T. (Coord.). *XI Foro internacional sobre evaluación de la calidad de la investigación y de la educación superior (FECIES)*. Granada: AEPC.
- Garcia, J. (2008). *Estrategia de oratoria práctica para abogados*. Madrid: Consitución y Leyes, S. A.
- Garrido, V. (2017). *La criminología forense y el informe criminológico*. Valencia: Tirant lo Blanch.
- Gómez, A. (2009). *Abogacía y corrección idiomática*, Madril: Revista Llengua i Dret.
 - Sarean eskuragarri: <https://libros-revistas-derecho.vlex.es/vid/iacute-oacute-aacute-tica-66665805>
- González, J. A. (2009). *El lenguaje jurídico del siglo XXI*. Peru: THEMIS.

- Sarean eskuragarri:
https://www.academia.edu/4154416/El_lenguaje_jur%C3%ADdico_del_siglo_XXI
- González, J. A. (2018). *La asesoría lingüística en un despacho de abogados: planificación, retos y problemas*. Madril: Uría Menéndez.
 - Sarean eskuragarri:
https://www.academia.edu/37739445/La_asesor%C3%ADa_ling%C3%B3C%C3%ADstica_en_un_despacho_de_abogados_planificaci%C3%B3n_retos_y_problemas
- Guervós, J. (2001). *Lenguaje jurídico y norma*. Salamanca: Luso-Española de Ediciones.
 - Sarean eskuragarri:
https://www.academia.edu/30456956/LENGUAJE_JUR%C3%8DDICO_Y_NORMA
- Larrazabal, S. eta Oregi, E. (2005). *Hizkera juridikoa eta itzulpengintza: euskararen norabideak*. Bilbo: Deusto Unibertsitatea.
- Montolío, E. eta López, A. (2008). *La escritura en el quehacer judicial. Estado de la cuestión y presentación de la propuesta aplicada en la Escuela Judicial en España*. Bartzelona: Revista Signos.
 - Sarean eskuragarri:
https://scielo.conicyt.cl/scielo.php?script=sci_arttext&pid=S0718-09342008000100002
- Morales, J. Jimenez, N. eta Montero, M. (2002). *Curso el estilo del lenguaje administrativo: manual del alumno*. Sevilla: Andaluziako administrazio publikoko institutua.
- Picatoste, J. (2010). *De nuevo sobre el lenguaje judicial I*. Vigo.
 - Sarean eskuragarri:
http://www.lingua.gal/c/document_library/get_file?file_path=/portal-lingua/curso/superior-xuridico/De%20nuevo%20sobre%20el%20lenguaje%20judicial%20%281%29_Faro_%20de%20Vigo.pdf

- Portocarrero, F. eta Gironella, N. (2003). *La escritura rentable. La eficacia de la palabra en la empresa*. Madrid: CESMA, S. A.
- Relinque, M. (2010). *El proceso de modernización del lenguaje jurídico en el Reino Unido, los Estados Unidos y España y su reflejo en el lenguaje utilizado por los jueces*. Sevilla: Universidad Pablo de Olavide.
 - Sarean eskuragarri: <file:///Users/anderurangaegiguren/Downloads/126-635-1-PB.pdf>
- Rodríguez, M. J. (2017). *Manual básico del perito judicial*. Madrid: Dykinson, S.L.
- Urrutia, A. eta Lobera, A. (1995). *Euskara, zuzenbidearen hizkera*. Bilbo: Deusto Unibertsitatea.
- Zusman, S. (2011), *100 consejos útiles de redacción legal*. Peru.
 - Sarean eskuragarri: <http://revistas.pucp.edu.pe/index.php/iusetveritas/article/viewFile/12070/12637>

Webgrafia

- Confilegal webgunea (2016). *Por una justicia comprensible para el ciudadano*. Braceras, N. eta Carrerero, C.
 - URL: <https://confilegal.com/20161124-justicia-comprensible-ciudadano/>
- Confilegal webgunea (2016). *Una justicia moderna debe ser una justicia comprensible*. Braceras, N. eta Carrerero, C.
 - URL: <https://confilegal.com/20160905-una-justicia-moderna-una-justicia-comprensible/>
- DAS aseguru etxearen web orri ofiziala (2018). *El modelo de tu informe pericial perfecto*.
 - URL: <https://www.das.es/blog/modelo-informe-pericial/>
- Deustoko Unibertsitateko web orri ofiziala.
 - URL: <https://derecho.deusto.eus/cs/Satellite/derecho/eu/zuzenbide-facultatea/ikasketak-2/graduak-2?cambiodioma=si>
- *El documentalista audiovisual* webgunea (2014). Agra, P.

- URL: <https://eldocumentalistaudiovisual.com/2015/01/07/caracteristicas-de-los-documentos-juridicos/>
- Euskara juridikoaren ataria web orria.
 - URL: <https://www.euskara-juridikoa.eus/>
- IUSPLAZA web orria.
 - URL: <http://www.iusplaza.com/>
- IVAPeko web orri ofiziala.
 - URL: <http://www.ivap.euskadi.eus/euskara-ivap/>
- UPV/EHUko web orri ofiziala.
 - URL: <https://www.ehu.eus/eu/zuzenbideko-gradua-bizkaia/eskuratutako-gaitasunak>
- UPV/EHUko web orri ofiziala.
 - URL: <https://www.ehu.eus/eu/zuzenbideko-gradua-gipuzkoa/kreditu-eta-irakasgaiak>

Lege dokumentuak

- Andaluziako batzarreko administrazio legea (9/2007 urriak 22).
 - URL: http://noticias.juridicas.com/base_datos/CCAA/an-l9-2007.html
- Espainiako Kode Zibila (1889).
 - URL: http://noticias.juridicas.com/base_datos/Privado/cc.html
- Espainiako Konstituzioa (1978).
 - URL: <https://www.boe.es/legislacion/documentos/ConstitucionEUSKERA.pdf>
- Espainiako Zigor Kodea (1995).
 - URL: http://noticias.juridicas.com/base_datos/Penal/lo10-1995.html
- Justizia Ministerioaren agindua (3126/2003 urriak 30).
 - URL: <https://www.boe.es/buscar/doc.php?id=BOE-A-2003-20662>
- Ley de enjuiciamiento criminal (1882).
 - URL: http://noticias.juridicas.com/base_datos/Penal/lecr.html